

KAITTSE KODU!

3. DETSEMBRIL 1927.

Naiskaitseliiflased!

Juba kevadest saadik on „Kaitse Kodu“ järjekindlalt igas ilmuvas numbris pühendanud osa oma veergudest meie naiskaitseliiflastele ja valgustanud neid huvitavaid küsimusi.

Jõuluks ilmub trükist isegi eriline

naiskaitseliiflaste erinumber.

Sama järjekindlalt tahab „Kaitse Kodu“ seda ka edaspidi teha.

Selleks on aga vaja naiskaitseliiflaste eneste kaasabi, kaasabi mitmel alal.

Esiteks: Kandke hoolt „Kaitse Kodu“ teid eriliselt huvitava osa sisu eest. Saate kaastööd, pilte, ülevaateid oma tööst ja tegevusest, ettepanekuid oma töö organiseerimise alalt, tooge päevakorrale põlevamaid küsimusi oma elust ja sõeluge ning kaaluge neid – selleks on „Kaitse Kodu“ veerud alati teile avatud.

Teiseks: Arvestades asjaoluga, et „Kaitse Kodu“ tahab olla ka teie häälekandjaks, tehke „Kaitse Kodu“ levitamine oma eriliseks ülesandeks.

Naistel on alati olnud osav käsi ideeliste ülesannete teostamisel. Nad mõistavad teha propagandat palju intensiivsemalt ja maitsekamalt kui mehed. Tehke siis

ka see ideeline ülesanne omaks ajaks.

Nõudke kohalikkudelt ja oma maleva pealikutelt ning instruktoritelt või „Kaitse Kodu“ talituselt

„Kaitse Kodu!“ tellimiste vastuvõtte- raamatuid ja alustage kohe tööd.

Nüüd, jõulude eel ja ajal ning aasta vahetusel, on parim aeg tellimiste hankimiseks. Ärge laske seda võimalust kasutamata mööda libiseda. Ärge jätke kõnelemata ses asjas oma lähimate tuttavate ja naabritega, vaadake, et eriti teie ümbruskonna koolides ja raamatukogudes oleks tellitud „Kaitse Kodu“, küsige kord ka oma pealikut, kas tema on juba tellija, hakake kõigepealt iseendast peale

ja tellige viibimata „Kaitse Kodu!“ ära.

„Kaitse Kodu!“ foimefus.

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKANDJA
ILMVB KAKS KORDA KVVS

III AASTAKÄIK

Nr. 23

3. DETSEMBRIL 1927

Väljaandja: Kaitseleidu staap.

Vastutav toimetaja: V. Neggo.

Tellimishind: aastas 600 mrk., poolaastas 300 mrk., veerandaastas 150 mrk., kuus 50 mrk.

Kuulutuste hinnad. 1/4 lehek. 4000 mrk., 1/2 lehek. 2000 mrk., 1/4 lehek. 1000 mrk. ja 1/8 lehek. 500 mrk. Esimese kaane sisekülj 50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.

Üksiknumber 30 mrk.

Toimetus Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseleidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal äripäeval kella 1/29—10 h.

Talitus Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontoris, Tallinn, Pikk tän. 2, telef. 3-11.

Tänases numbris: „Kolme tähe“ ordu aumärk kol. J. Roskale. — Lipust ja selle kultuurist. — Suuremõdulised skeemid õppevahendina. — Kuidas Võrus võideti. — Otsustav päev. — Lendkool Võrus. — Tervitusi üle lahe. — Narva maleva aastapäev. — Tartumaa maleva 3. aastapäeva puhul. — Üliõpilased kaitseleidus. — Kalevlaste aastapäev. — Võru maleva aastapäev. — Kaitseväe staap 10-aastane. — 1. detsember 1924. a. Tartus. — Komintern, tema relvastatud jõud ja ta võitlusmeetodid. — Kodukaitse naisühing end organiseerimas. — Vabadussõja esimene kahuripauk. — Käsi- ja püssigranaadid tänavõitluses. — Rootsi vabatahtlikud kütiorganisatsioonid. — Mõtteid isamaast. — Kaks mõõdunud nädalat. — Tartu õppurmalevkonnast. — Kaitseleidlase ihukate. — Kirjakast. — Naljad. — Male.

«Kolme Tähe» ordu aumärk kol. J. Roskale.

Läti iseseisvuse päeva puhul annetas Läti „Kolme Tähe“ ordu nõukogu ordu aumärgid mitmele Eesti kaitsevälelasele ja tegelasele.

Nii said ordumärgi: E. kaitseleidu ülem kolonel R o s k a, E. kindralstaabi ülem kindral Tõrvand, kindral Tõnisson, kolonel Steinberg, major Bassen-Spiller, kol. Kruus, kol. Brede, res.-major Palm, siis veel Riigikogu esimees K. Einbund, sõjaminister kindral Reek, ministrid Lattik ja Sepp, kindral Soots, rkl. J. Tõnisson, poliisei peavalitsuse sekretär Lepp j. t.

Välismaalastest said ordumärgi Prantsuse peaminister Poincaré, välisminister Briand, haridusminister Herriot, sõjaminister Painlevé, mereminister Leygues, viitseminister president Barthou ja Tschehhoslovakkia peaminister Benesch.

*
K.-l. ülemal kolonel J. R o s k a l on juba varem Läti aumärkidest Karutapjate ordu 3. järgu aumärk ja Läti vabadussõja mälestusmärk, Soome „Valge Roosi“ 2. kl. komanderi rist ja kaitseleidu „Ansioristi“ aumärk, Poola 1. kl. teeneterist, Eesti 1. liigi 2. järgu ja 2. liigi 3. järgu Vabadusrist ning vabadussõja mälestusmärk.

Walmuse!

Täna, kolm aastat pärast 1. detsembril
 wõrpsid sündmus - kaitseliidu puu - teuletä-
 gem meele auu koolust - ulla allti
 walmel auu kaku kaitses.

Täna koolitajem uuesti auu saba-
 mes peada kõrgemaiks kaitse meie
 eesti. Isejõuna pinna, eesti rahwa
 wabadust ja rippumatust.

Olga meie esikujaks meed, kes
 laugusid rahumaad kaitses

eesti. piad, eesti rahwas jäägu
 wabaks. — Olge walmel!

1. XII. 24

S. Rõõma.

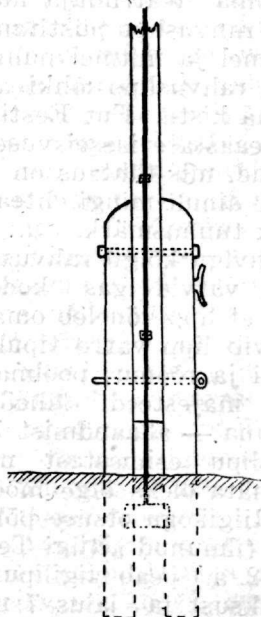
Lipust ja selle kultuurist.

Kaitseliidu üheks peamiseks ülesandeks on kodanikkudes rahvustunde äratamine ja alalhoidmine. Selleks peame meie, kaitseliitlased, olema kaaskodanikkudele eeskujuks. Vääriliselt peame oskama hinnata oma rahvuse embleemi — meie sini-must-valget lippu — ja meie püüe olgu: sini-must-valge Eesti rahvuslipp lehvitu võimsalt iga tõsise kodaniku kodus ja õues.

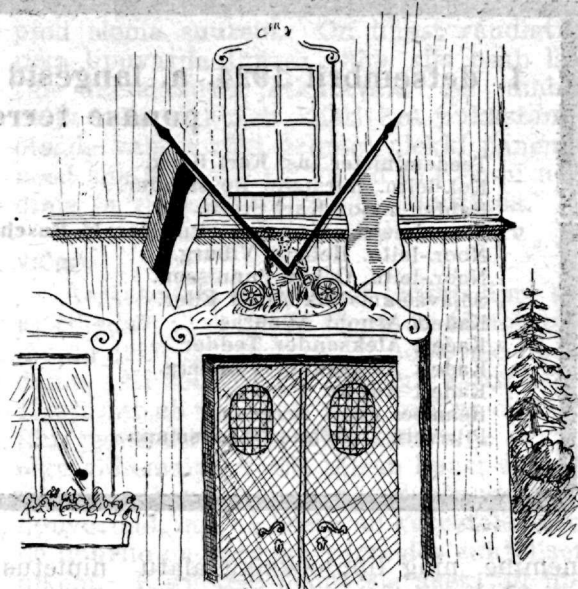
Väljaoõite kaitseliidu ülema käskkirjast Nr 72, 18. nov. 1927. a.

Ühenduses ülalmainitud käskkirjaga toome siinjuures alljärgneva kirjutise, mille kokkuseadmisel muu hulgas on käsitatud „Hakkapeliitta's“ ilmunud mag. ARVO VIKLUND'i artikleid lipu kultuurist ja käsitlemisest ning ehitusins. R. V. kirjutisi „Põllumehe“ piksekaitse korraldamisest.

Igivanast ajast peale on võitlevail rahvail olnud tarvidus endile valmistada võitlussümboleid, mille ümber koondusid salgad, et võidelda seda suurema jõuga. Sarnaseid ühismärke on olnud juba vanadel kultuurrahvastel, nagu egiptlastel, india-

Lipuvarda kinnitamine.

Kui mõne pidupäeva puhul pannakse välja ka mõni teine rahvuslipp, tuleb Eesti lipp asetada paremale (seestpoolt vaadates).

lastel, hiinlastel, juutidel, kreeklastel ja roomlastel. Ja peagi levisid just viimase mainitud rahva kaudu, kelle leegionid kord ujutasid üle peaaegu kõik maailma riigid ja võtsid nad oma raudsesse kaitsetusse, — sõjamärgid, milledest „vexillum“i nimelisi ratsaväe sõjamärke täiel määral võib pidada Euroopa lipu algeliseks eeskujuks. Niisugune roomlase „vexillum“ kujunes sel teel, et kinnitati valge, punane või purpurne riideriba põiki piigivarre otsa, mis tuule käes hõljudes erilisel iseloomust ratsaväe liikumist.

Keskajal hakati lippe juba kui kiriklikult nii ilmalikultki õige laialt käsitada. Peagi ilmusid lipud suuremate maakondade eristumärkideks. Sõja puhkemisel kogus maavalitseja oma sõjasalga oma lipu ümber.

Aastasadade kestes on lipust arenenud sõjavägede kallim omandus ja kõikide kõrgete ideaalide sümbol, mille pärast on võideldud. Lipp keset võitlusvälja on alati olnud meeli enesekaitseks teritajaks, õn teinud loiid tuliseks, nõrkadele annud jõudu.

Sõjaajaloost teame, missugused palavad võitlused on olnud ikka lipu pärast ja kui palju selle eest on valatud kangelasverd. Lipukandjatelt on endised aastasadad alati palju nõudnud, sest lipukandja pidi alati olema valmis seisma surmaga silm silma vastu. Samuti pole sõdurile ka midagi olnud nii alandav kui lipu alt põge-

1. detsembril 1924. a. langesid oma kohust isamaa vastu täites punase terrori ohvritena:

Teedeminister ins. Karl Kark.
Kol.-leitn. Hermann Rossländer.
Kapten-major Karl Stern.
Siseministri adj. noor.-leitn. Harald Busch.
Noor.-leitn. Helmut Viburg.
Noor.-leitn. Oskar Punnisson.
Sõjaväe-ametnik Adolf Eller.
Kadett Arnold Allebras.
Kadett Aleksander Tedder.
Kadett Aleksander Tomberg.
Kadett August Udras.
Reamees Jaan Bergson.
Piirivalv. Johannes Kruusmann.

Rajooniülem Hermann Ubin.
Van. kordn. Hendrik Lossmann
Kordnik Mihkel Nutt.
Kordnik Jaan Holts.
Kordnik Johannes Kumel.
Jaamaülem Johannes Laanus.
Raudtee õpipoiss Kristov Tiik
Raudtee õpipoiss Artur Fogt.
Toomkooli insp. E. Grünwaldt.
Autojuht Heinrich Burmeister.
Marta Grünberg.
Edmund Mikker.
Priidik Hoov.

nemine, ning lipujooksiku alatu nimetus on võrdne petise omaga.

Nüüdisaja sõjakunsti arenemine masina- ja gaasivõitluse suhtes on toonud kaasa olukorra, et lipp võitlustes ei mängi enam seevõrra tähtsat osa kui varematal aegadel, mil mees käsitsi võitles mehe vastu.

Meie rahva ajaloolist arenemist meele tuletades on selge, et meil Eestis omapärast sõjalippu välja ei võinud kujuneda, nagu see sündis vanades riikides.

Meie sõjaväes on aga viimastel aegadel hakatud juhtima tähelepanu lipuhindamisele ja üks väeosa teise järele hakkab endale soetama väärilist embleemi väeosa lipu näol. Ning see on ka täiesti tervitatav, sest riigi mõtte kindlustamiseks on lipp tähtsaks abinõuks, kuna ta sümboliseerib alati sõjaväele on tuletanud meele neid kõrgeid väärtusi, mis kujundavad ühe osa sõduri hingest ja verest.

Kuid mitte ainult sõjaväe lippude korraldamisele ei pea meie asuma, vaid väärilist tähelepanu pöörama ka ühiskonna lippudele. Siin peaksid esirinnas sammuma meie kaitseliitlased ja kodukaitseühingud, sest kust mujalt leiaksime sarnast isamaalist meelt kui just nende hulgast. Nemad peavad igaüks isiklikult pidama oma pühaks kohuseks lipukäsituses olla eeskujuks kõigile teistele kaaskodanikkudele, et meie sini-must-valge lipp ärataks kõikide tähelepanu ja aukartust, kuna ta esindab sarnast kõrget sümbolit kui seda on isamaa ja iseseisvus, sest riigilipp ei ole sugugi ainult ehtesjaks.

Me teame igaüks kogemuste varal, et meil iseseisvas Eestis osavõtmine üldisest liputarvitamisest on kahjuks alles õige

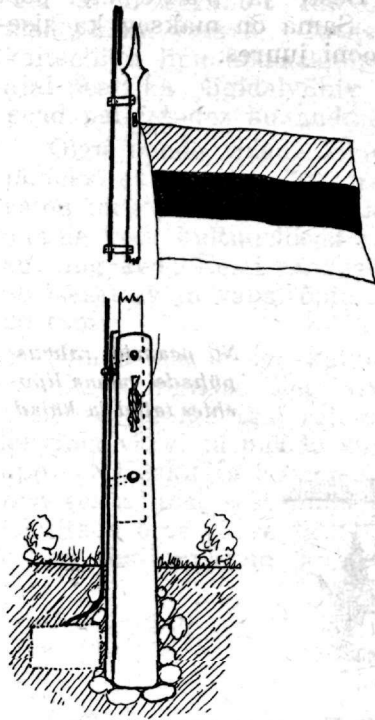
nõrk. Samuti on teada, et seal, kus teda ka tarvitatakse, siiski tihti puudub isegi kõige algastmelisem mõiste lipu käsitusest ja lipu kultuurist. Selleks ongi pühendatud need read, et sini-must-valge lipu tarvitamine leviks võimalikult laialdaselt rahva hulgas, ja selleks, et lippu käsitataks teadlikult ja arusaamisega, mislääbi meie lipp kujuneks väärrikaks riigi suveräänsuse sümboliks.

Tundub tihti kummalisena ja uskumatu, et nüüd, kus me juba kümme aastat oleme olnud iseseisvad, nüüd, kus meil selleks on õigus, see rahvusvärvide tarvitamise õigus tihti jääb kasutamata. Misuguse rõõmuga oleksime näit. oma lippu tõstnud ärkamisaja päevil. Missugust viha sünnitas kubernerite käsk, kui ta laulupeo ajal „Estoonia“ teatrimaja nurgakivi panemisel Eesti rahvuslipu püstitamise ära keelas, kui mitmel ja mitmel puhul Vene surve ajal meie rahvuslipp lõhki käristati ja katusele maha kisti. Ent Eesti rahvas pole oma kümneaastase iseseisvuse kestvuse ajal õppinud, mis tähtsus on rahvuslipul, et ta ei ole ainult mingi ehtes, vaid tähtis rahvuslik tunnusmärk.

Seepärast lehvigu kõigil rahvus- ja riigipühadel Eesti värvid igas kodus. Ja peetagu meeles, et lipp kõneleb oma hääletut keelt: Lehvib lipp varre tipul — tähendab see lusti ja rõõmu; poolmasti lastuna — surma majesteedi lähedust ja täiesti alla kistuna — allaandmist ja häbi.

Üks rahvuslipu esimestest nõuetest on, et ta tingimata oleks õige mõõdu ja värvi suhtes. Riigikogu otsuse põhjal 22. juunist a. 1922 (ilmunud „Riigi Teatajas“ nr. 84/85 — 1922. a.) peab riigilipu pikkus olema 11 mõõtüksust ja laius 7 mõötük-

sust (normaalsuurus on 105×165 sm.). Värvide järjekord on ülalt alla: 1) s i n i n e, 2) m u s t ja 3) v a l g e. Olen näinud lippu ka pahupidi varda tõmmatuna. Sarnane hoolimatus oma riigi lipu vastu on häbiasi. Argu juhtugu seda enam kunagi.

Ühendatud lipu- ja piksevarras.

Samuti tuleks pisut peatuda lipuvarde juures, sest seegi peab õige ilme saavutamiseks olema eriliselt valmistatud. Maa peale püstitatud lipuvarras olgu võimalikult pikk. See annab tunnistust sellest, et lipule osatakse anda ta õige väärtus. Sarnane varras tuleb ümberkukkumise ärahoidmiseks paigutada kahe tugipuu vahele ja kinnitada kahe raudvitsaga või -poldiga, milledest alumine käib lahti varda ülemise otsa allalaskmiseks. Muidu olgu varras sile ja ta tipp lõppegu terava otsa või nupuga. Juhtumisel, kui varrast soovitakse kasutada ka piksevarrana, kinnitatagu raudklompidega ta külge üks ühe tolli laiune ja $\frac{1}{8}$ tolli paksune raudlatt nõnda, et ta asuks ühe tolli kaugusel rööbiti vardale. Lati ülemine ots olgu käärdunud kahekorra ja ulatugu lipuvarde otsast umbes pool jalga kõrgemale, alumine ots olgu ühendatud maaga, kusjuures ühendus maaga tuleb juhtida kuni viie ruutjala pinnalise metallosani, nagu seda on raudplaat, raudvõrk, roopatiikk või toru, mis peab ulatuma põhjaveeni või lähedalseisvasse kaevu, kraavi või veelompi

või jällegi ka savini, kuid siis peab plaadi pind olema suurem. On ühest raudlatist pika lipuvarde juures vähe, siis peab latide ühendamisel jätkatavaid osi umbes nelja tolli pikkusest hästi ära puhastama, otsade vahele tüki pehmet plekki panema, need siis kõvasti ja tihedalt kinni needima ja võimalikult veel üle tinutama.

Lipuvarde rahvusvaheline värv on valge.

Aeglaselt ja auväärset paisub lipp, kui ta tihedalt üles varda tippu on tõmmatud, muidu jääb ta kuidagiviisi hooletult lipendamata. Ei sobi ka iga lipp iga varda otsa. Hästi paisub see lipp, mille pikkus ei ületa üht veerandit varda pikkusest, s. o. varras olgu vähemalt 4 korda pikem lipust endast. Sellest vahekorrast erinevad ainult need lipuvardad, mis on asetatud katustele; nende lipuriie on vardaga võrreldes suhteliselt pikem. Kõrgetele hoonetele asetatud lipu suurus on loomulikult täiesti hoone kõrgusest.

Lipu tõstmise ja allalaskmise kommetes võivad meile eeskujuks olla Eesti meremehed, kes siin talitavad täpselt rahvusvaheliste reeglite järele. Need reeglid peavad ka maal jõudma maksvusele. Talvel tõstetakse lipp hommikul kell 9 ja lastakse alla päikese loojenemisel. 1. märtsist

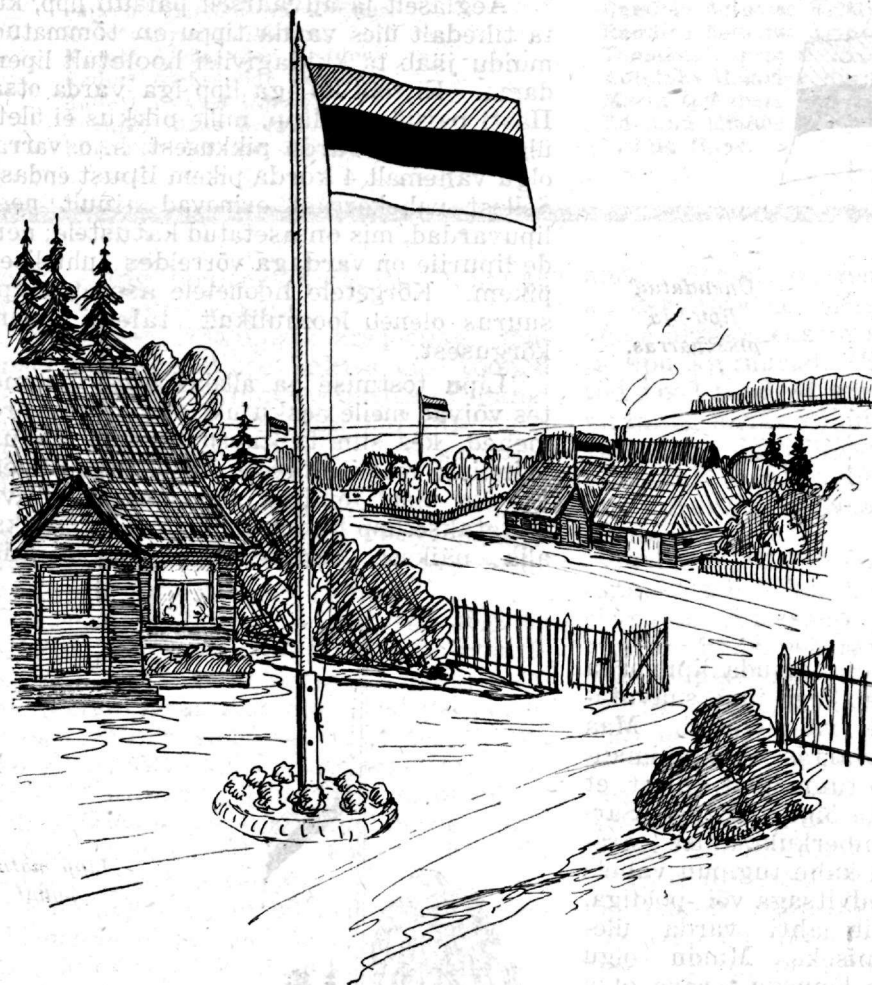
Lipp matuse puhul.

kuni 1. oktoobrini tõstetakse lipp aga juba kell 8 hommikul ja langetatakse päikese loojaminekuga. Nõnda ei jää siis lipp kunagi ööseks vardasse.

Leinalipu käsitusel tuleb tähele panna, et lipu „poolmasti“ laskmisel ta enda alla

võtaks teise kolmandiku lipu vardast, mida saadakse kätte sel kombel, et lipp esiteks varda tippu tõmmatakse ja siis $\frac{1}{3}$ varda möödust alla lastakse. Leinalipu laskumine sünnib siis nõnda, et lipp esiteks ikka tõmmatakse varda tippu, sealt aga k o h e jälle vastava kauguseni alla lastakse, millega kadunule ka viimne tervitus saadetakse.

dada, et oma lipp asetatakse p a r e m a l e poole ja Soome lipp v a s a k u l e. See tähendab siis, et mõlema riigi värvid paigutatakse ühekõrguselt, näit., sissekäigu kohale mõlemale poole, kusjuures s i s s e a s t u j a seisukohast vaadatuna oleks v a s a k u l pool Eesti ja paremal pool Soome lipp. Sama on maksev ka s i s e m i s e dekoratsiooni juures.

Nii peaksid rahvuspühadel olema lipu-ehes talud ja külad.

Pöörame ka veel tähelepanu juhtumusele, kus lippu tuleb tarvitada võõra riigi esindaja, kongressi vääriliseks tervitamiseks või mõnel muul sarnasel juhul, sest siis tulevad tarvitusele võtta ka võõraste lipud. Sarnasel puhul tuleb kõigepealt iga rahva lipp asetada samale kõrgusele teiste lippudega ja ei tohi ükski olla asetatud madalamale teistest, kui tahetakse ilmeliselt väljendada lojaalsust. Kui tahame, näit., viisakalt vastu tulla Soome presidendile ta võõrsilkäigul meie maal ja tarvitada Soome valget lippu sinise ristiga kõrge võõra austamiseks, siis tuleb mees pi-

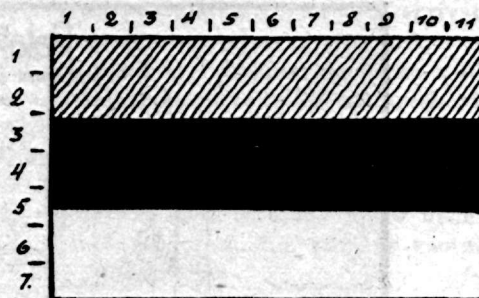
Meri on algusest peale olnud rahvuslippude kodukohaks ning nüüdki etendavad nad merel tähtsat osa. Lipud on laevade vastastikuste tervituste vahemeesteks, muidugi aga mitte sõjalaevade vahel, kus lipulaskumine tähendaks allaandmist. See juhtub küll ka sel puhul, kui kaubalaev kohates sõjalaeva kohe esimesena oma lipu langetab, nii et see vardaga paralleelselt lehvib või allapoole vajub, mispeale sõjalaev vastab lipu lühikese allalaskmisega seda kohe jälle varda tippu tõstes; alles seepeale tõstab ka kaubalaev oma lipu. Merel rändajal on tingimata meeles lipu

varal vastutulevate sõja- ja kaubalaevade tervitamine, sest ebaviisakus ses suhtes loetakse häbiks kogu asjaomasele rahvale.

Samuti peaks meie rahvale sisse juurduma viis, et rahvuslipu piduliku talituse juures pea paljastatakse, nagu seda teeb iga tsiviliseerunud rahvuslane „Mu isamaa“ laulu juures. Õhtusel sõjaväe või kaitseliidu lipu allalaskmise tseremoonia ajal peab ka ligidalviibiv eraisik lipule pead paljastades au andma.

Olgu nende ridade kirjutamise tagajärjeks, et tõuseks ellu sarnane lipu sügavama idee eest võitlejate kogu, kelle liikmetele kõik kultuurilised rahvad annavad au ning keda Eesti rahvaski nüüd, kus ta on iseseisev ja vaba, õpib lugu pidama ja austama.

Nõnda siis — iga kaitseliitlane ja kodukaitseühinglane, õieti aru saades Eesti püüetest, pangu igal rahva- ja riigipühäl lehvima värvi ja mõõdu suhtes õige riigilipp. Näidaku ta seda oma ümbruselegi hea eeskujuna, sest nüüd on meil õigus lehvitada oma värve ja kui me seda nüüd ei tee, siis kuulutame kogu maailmale ava-

Rahvuslipu mõõdud (proportsioonis).

likult, et meie seda iseseisvat olukorda ei vääri, mille me viimaks ometi, pärast aastasadu kestnud kannatusi ja alandusi, kümne aasta eest endile saavutasime.

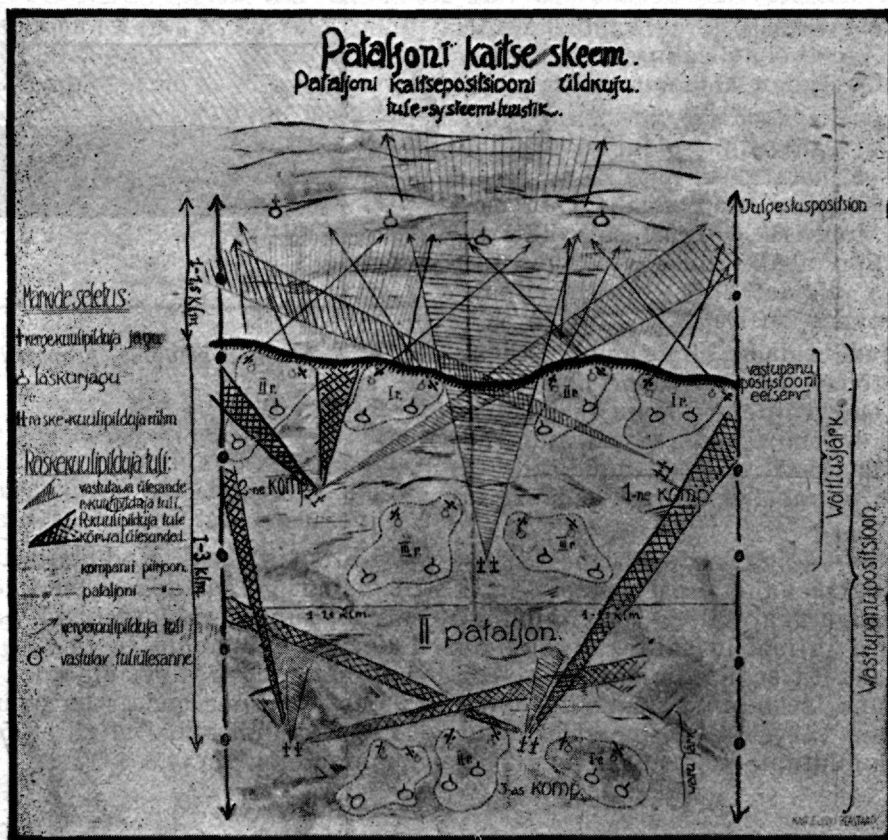
Kaitseliitlased! Kodukaitseühinglased! 10. vabariigi aastapäev on tulemas, tulemas on suured rahvuspühad, nagu kaitseliidupäev, laulupäev ja teised, kuulutage sini-must-valget värvi üle kogu Eesti selle täheks, et oleme endalt paisanud orjaahtelad, sest ainult vabal riigil on õigus panna mühama oma värve.

Suuremõõdulised skeemid õppevahendina.

Inimene tajub välisilma, selles leiduvaid asju ja tegevusi oma meelte abil. Iga tajumine jätab inimese peaaugus jäljed, mida me nimetame kujutlusteks. Need kujutlused assimileerudes ja grupeerudes peaaugus annavad inimesele teadmised, oskused ja kogemused. Mida sügavamad, mida piltlikumad on tajumised, seda kauemini hoiduvad nende jäljed, kujutlused, peaaugus. Siit järeldus: inimene peab omama rohkem nägelikku, rohkem piltlikku, et vähema energia kulu juures suuremaid tagajärgi, rikkalikumat efekti saavutada. Seda peame ka sõjalise väljaõppe juures pidama silmas. Suure tähtsuse omab see kaitseliidus, kus pealikutel ja malevlastel kaitseliidu õppusteks miinimum aega jääb. Ühest taktikalise tegevusest või mõistest selge pildi saamine lugemise teel kuivast õpperaamatust või määrustikust, mis skeemidega ei ole selgitatud, nõuab mitmekordset tahte- ja jõupingutust, kuna see skeemide abil kergemini on omandatav. Sama on ka lugu loengutega. Hea skeemi joonestamine klassi tahvlile võtab aga tunni, vahel kaks aega ja kõigil lektoritel ei ole selleks ka juma-

last andi antud. Sellest hädast pääseme välja, kui aegsasti on valmistatud suuremõõdulised värvilised skeemid ja perspektiivvisandid, mis loengu eel üles riputatakse ja mille järele mõisteid ja tegevusi kuulajatele selgitatakse. Veel võib neist skeemidest teha diapositiive, mida udupildiaparaadiga kuulajatele demonstreerida. Muidugi ideaalsem ja huvitavam õppevahend on film, kuid see on meile seni olnud kättesaamatu.

Otsides teid, kuidas pealikutele selgitada ja teha kergesti omandatavaks jalaväe eeskirja II osa põhimõtteid, mõisteid, taktikalisi tegevusi ja oskussõnu, valmistati kaitseliidu peastaabis värvilisi skeeme ja pilte kaitse-, pealetungi- ja luuretegevuse kohta, mis kasutatakse loengute selgitamiseks lendkoolides ja mis pealikute poolt kiitust teenisid. Et asi laiemaid hulki huvitab, siis toome käesolevas „Kaitse Kodu!“ numbris skeemid kaitsetegevuse kohta ühes lühikese selgitusega ja rühma kalleletungi ning rünnaku kohta kaks perspektiivvisandit. Järgmises „Kaitse Kodu!“ numbris katsume tuua skeemid pealetungi ja luuretegevuse kohta.

Kaitsetegevuse peamised tegurid on: 1) tuli, 2) manööver ja 3) maastiku organiseerimine.

1. Painduvas, pidevas, tihedas ja sügavusse järgustatud tulevõrgus jääb vaenlane varem või hiljem kinni isegi siis, kui ta mõned selle võrgu silmused on suutnud purustada.

2. Hoogsalt läbiviidud vastulöökidega vastupanupositsioonisse sissetunginud vastane visatakse sealt välja ja hävitatakse enne kui ta on ennast suutnud korraldada.

3. Maastiku otstarbekohase kasutamise ja organiseerimisega töötab kaitsja tunduvalt oma tulevõimsust ja täpsust. Osava moondamisega varjab kaitsja oma tulirelva ja kaitsepositsiooni ehitusi vastase vaatluse eest ja valmistab peal tungijaile illatusi.

Nende kolme peanõude täitmiseks koosneb kaitsepositsioon harilikult üksikutest automaattulepesadest, laskeaukudest või toetuspunktide süsteemist, mis järgustatud korrapäratult sügavusse.

Pataljoni kaitsepositsioon koosneb kahest osast: 1) julgestuspositsioon ja 2) vastupanupositsioon. Julgestuspositsioonil asuvad lahineelposid. Vastupanupositsioonil asub kaitsja jalaväe ja tulejõudude enamik eesmärgiga seda positsiooni kaitsta äärmiseni taandumisele mõtlemata.

Vastupanupositsioonil asuvad jalaväe osad

moodustavad 1) võitlusjärju, mis võitleb peaaegjalikult tulega, ja 2) varujärju, peaaegjalikult vastulöökid korraldamiseks, mida tarbekorral valmistatakse ette tulega.

Vastupanupositsiooni tähtsam element on tema väline äär, mida nimetatakse vastupanupositsiooni eelservaks. Vastupanupositsiooni eelserva ees korraldatakse pidev jalaväe ja suurtükiväe tulitõke eesmärgiga murda siin vastase kallaletung.

Joon, kus asuvad kompanii varud, nimetatakse toetusjooneks. Toetusjoonelt antakse tulitoetust tema ees olevatele osadele, kõvendatakse ja asendatakse neid või toimetatakse vasturünnakuid vastase hävitamiseks, kellel korda on läinud vastupanupositsiooni sisse murda.

Vasturünnakuid teostatakse pataljoni varudega viibimata, sellekohase erilise käsuta kõrgemalt juhilt.

Pataljoni varud asuvad varupositsioonil. Tulitõkete organiseerimisega varupositsiooni ees — neil asuvate osade poolt saavutatakse sügavasse järgustatud tulitõkked.

Vaenlase edu piiramiseks tiivadelt vastupanupositsiooni sisemusse peavad sügavusse paigutatud relvad suutma luua positsiooni sisemuses põiktulitõkked.

Pataljoni kaitsepositsioon jaotatakse kompanii lõikudeks.

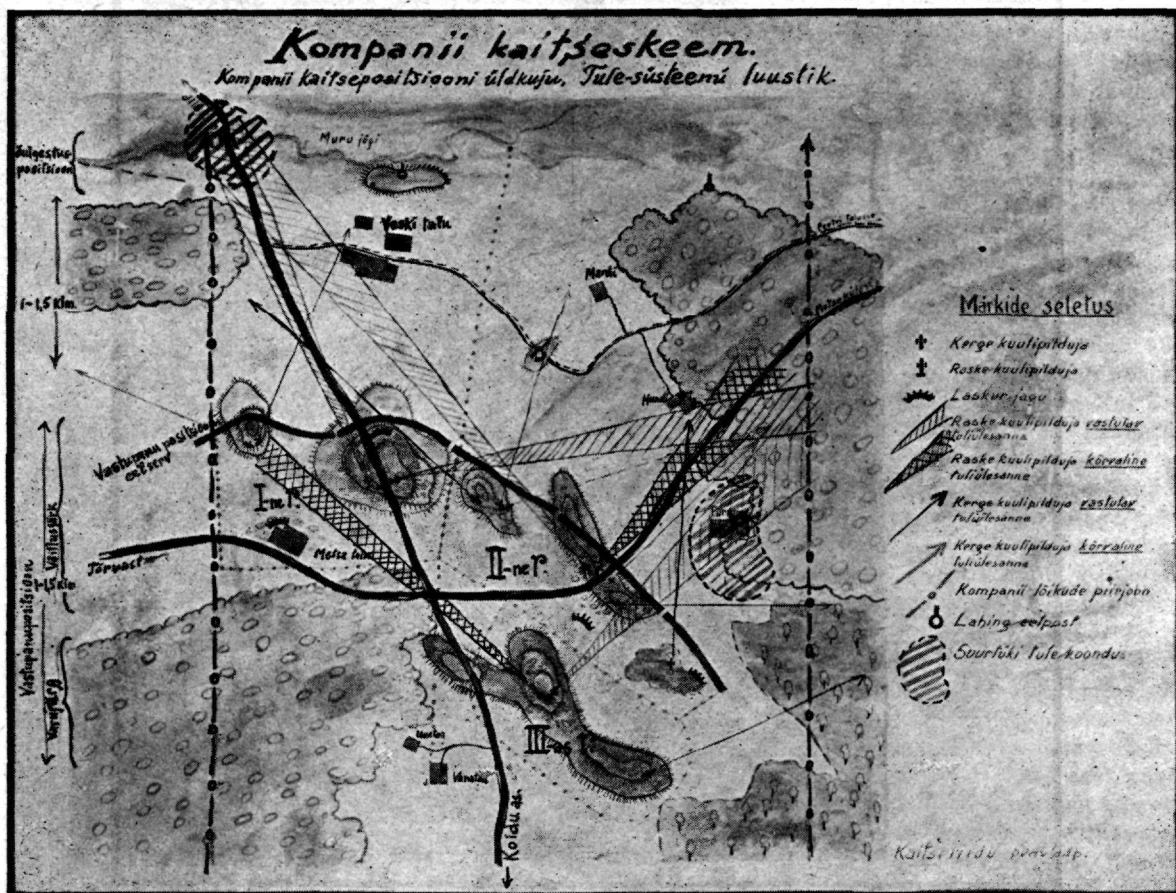
Lõiguks nimetatakse osa kaitsepositsioonist, mis on antud kaitsta jalaväeüksusele ja mille piirid on määratud kindlaks laiuti ja sügavuti. Kompaniide tiibade liitmiseks määratakse liit-osad. Nende ülesanne on: 1) Pideva vaatluse, 2) tulisideme organiseerimine tiibade vahel ja 3) vaenlase sissetungikatsete tagasitõrjumine kahe tiiva vahele.

Pataljoni tulesüsteemi luustiku moodustab r.-k.-tuli.

R.-k.kompanii normaalselt jääb patüli osesse käsutusse, kes temale igas olukorras on kohustatud andma täpsed ülesanded. Ainult erijuhtudel annab patül r.-k.-rühmi ka laskurkompaniide käsutusse. Raskekuulip. tuli on iseäranis

mõjuv siis, kui nad annavad flankeerivat tuld vastupanupositsiooni eelserva ette, sellest on tingitud põhinõue, et tulitõkke loomiseks r.-k. tulevad asetada flankeerivalt. R.-kuulipild. kaitset suudab täita oma ülesannet seni, kuni tema seisukoht ei ole vaenlasel täpselt kindlaks määratud. Seda raskendab õigeaegne moondamine ja r.-k. vaikimine, kuni vaenlane jõuab neile määratud tuleruumi. R.-kuulip. antakse vastutav ja kõrvaline tuliülesanne.

Osa raskeid kuulip. peab suutma toetada oma tulega lahingueelposte. Suurtüki tulikoondused määratakse pataljoni vastupanu- ja julgestuspositsiooni ees sinna, kuhu pataljoni automaatreldvad ei saa tulistada.

Kompanii normaalne asetus kaitsetel on: kaks rühma võitlusjärgus ja üks rühm toetusjoonel. Kompanii kaitseleige jaotatakse rühma lõigeteks. Rühmadele tuleb löike niiviisi anda, et oleks saavutatud rühma k.-k. flankeeriv rist-tuli. Patüli poolt peavad olema r.-k. nõnda paigutatud, et nad suudavad anda flankeerivat tuld kompa-

nii lõigu vastupanupositsiooni eelserva ette. Selleks asetatakse need maastiku voltidesse ja kõrgustikkude tagakülgedele nõnda, et nad vastase vaate ja tule eest oleksid varjatud. Patülit saadud tuleplaani alusel kompül määrab k.-k. (kui kompüli käsutusse antud r.-k., siis ka neile) vastutavad ja kõrvalised tuliülesanded niiviisi, et nad

patüli poolt loodud tulesüsteemiga looksid ter-
viku. Erijuhtudel, kui kompül ei saa anda k.-k.
tuliülesandeid, teeb seda rühmil.

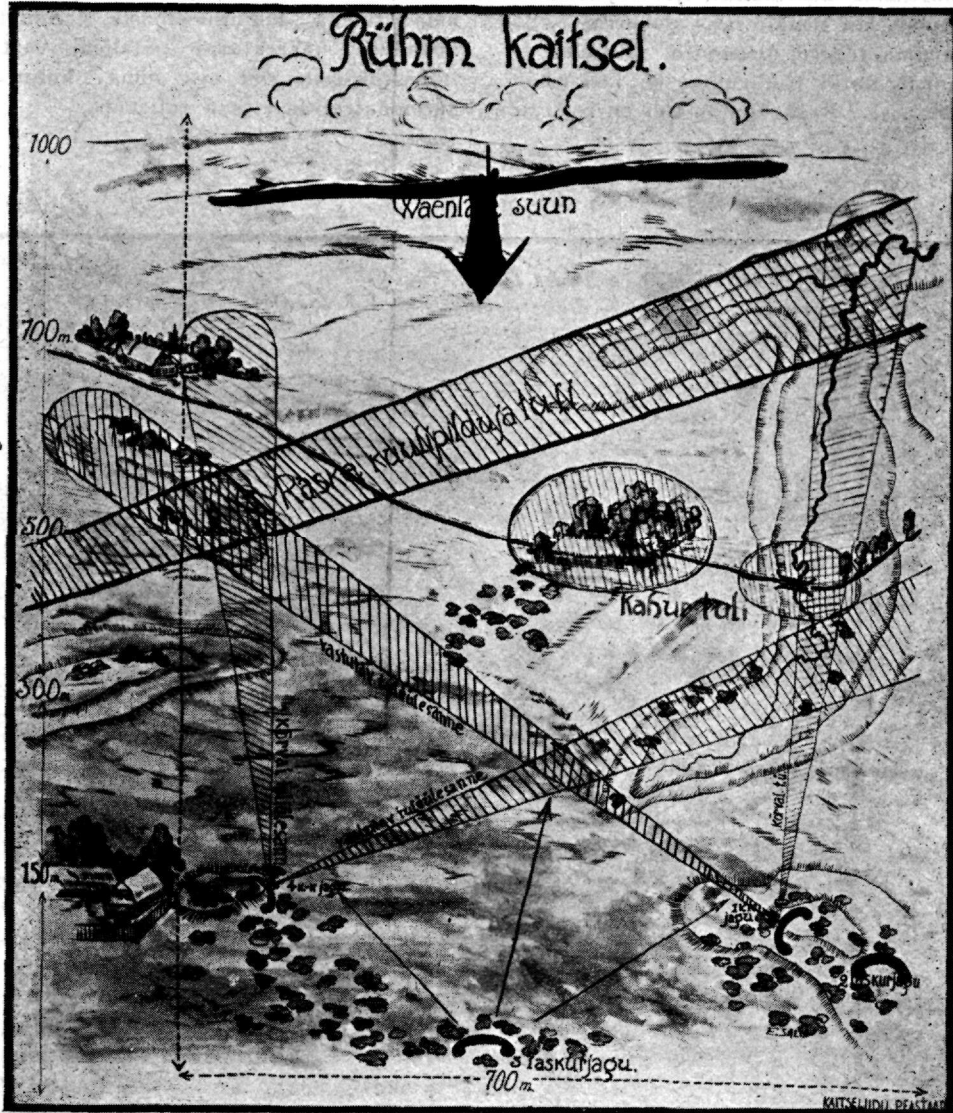
Toetusjoonele asetatakse varurühm nõnda, et
ta saaks:

- 1) anda tuletoetust võitlusjärgu rühmadele;
- 2) tõrjuda tagasi vastase katsed vastupanu-
positsiooni sisemusse rühma lõigete liitekohtadel;

3) tulistada kompanii tiibu, kui vastane
katsuks neid haarda;

4) tulistada võitlusjärgu vastupanupesed, kui
vastane neid vallutab.

Lahingeposte saadavad välja kompülid
normaalselt kompanii või rühma toetusjoone las-
kurjadest. Lahingepostid asetatakse 1—1,5
klm. vastupanupositsiooni eelservast.

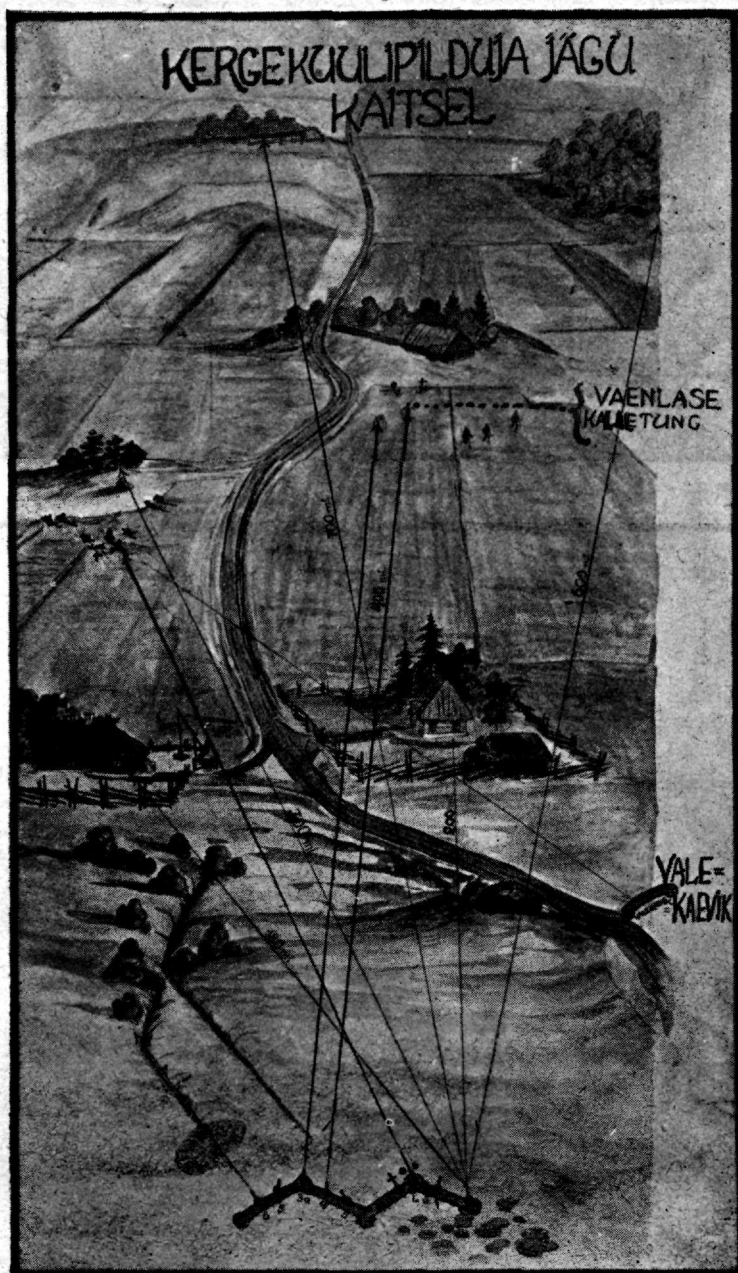
Rühm asetub kaitsele temale määratud lõiku
ja jagudena, mis, moodustades vastupanupesad,
on paigutatud korratult ja maastikul kohandatult.
Jaole kaitseks lõiku ei anta. Jagude vastastiku-
ne asetus oleneb neile antud võitlusülesannetest
ja maastiku iseäraldustest. K.-k. antakse vastu-
tavad ja kõrvalised tuliülesanded. Normaalselt
on k.-k. vastutav tuliülesanne flankeeriva tule

andmine naaberjao ette. Sellega saavutatakse
suurem tule võimsus ja see võimaldab asetada
k.-k. varjatult vaenlase tule ja vaate eest. Kõr-
valiseks ülesandeks on tulistada enese ja ka na-
berrühma ette. Tarbekorral võib k.-k. jao ja
laskurjao ühendada üheks võitlusgrupiks ühise
juhi all. See võitlusgrupi moodustamine on ka-
sulik seal, kus teatud jaod ja relvad saavad

ühise ülesande. Maastikul võivad need jaod olla eraldatud teistest rühma osadest.

On rühma vastupanupositsiooni eelserva ees tappetule piirkonnas ala, kuhu kergekuulip. ei saa tulistada, siis asetatakse laskurjaod ja k.-k. jao tagavaratoimkond nõnda, et nad seda ala saavad tulistada. Normaalselt asetatakse laskurjaod positsioonile kuni 150 m. sügavusse k.-k. jagudest nõnda, et nad saavad tulistada vastu-

panupositsiooni eelserva ette täiendades k.-k. tuld ja on valmis võimaluse korral k.-k. vastupanupesasse sissetunginud vaenlast vasturünnakuga välja viskama. Rühma lõigust teeb rühma-ülem tule skeemi ja perspektiivvisandi, mis sarnanevad toodud perspektiivvisandile. Skeemil märgitakse automaatrelevade tuliülesanded ja kaugused hästi nähtavate joonte ja esemeteni.

Kergekuulipilduja jagu on algrauke kogu kaitsesüsteemis Tuliülesanded kergekuulip. annab kompl., koha k.-k. jaole näitab rühmül, kuna k.-k. täpse laskekoha ja tagavaratoimkonna asukoha valib ja märgib jaotlem. K.-k. laskekoht valitakse nõnda, et ta oma vastutavat tuliülesannet saab täita, tagavara laskekoht — et kõrvalist tuliülesannet suudab täita. Vastavalt maastiku iseäraldustele k.-k. jao tagavaratoimkond võib kaitsel asetuda kas paremal või vasakul pool tegevtoimkonda. Kui k.-k. annab flankeerivat tuld naaberjao ette, siis peab tagavaratoimkond, laskurjagu või naabri k.-k. jagu flankeerivat kuulip. rindelt oma tulega kaitsma. K.-k. jao kaeviku normaalpikkus on 35—40 meetrit. Kaevik peab olema nõnda moondatud, et vaenlane teda üles ei leia.

Moondamise hõlbustamiseks kergekuulip. jagu on otstarbekohane asetada sinna, kus moondamiseks loomulikud maskid. Hästi moondatud kaevik peitub vastase vaate eest, pealtungi korral holdub vastase tule eest ja ootamatult tegevusse astudes hävitab k.-k. tema tuleruumi ilmuvad vastase relvad.

A. B.

Rühm kallalefungil.

Rühm rünnakul.

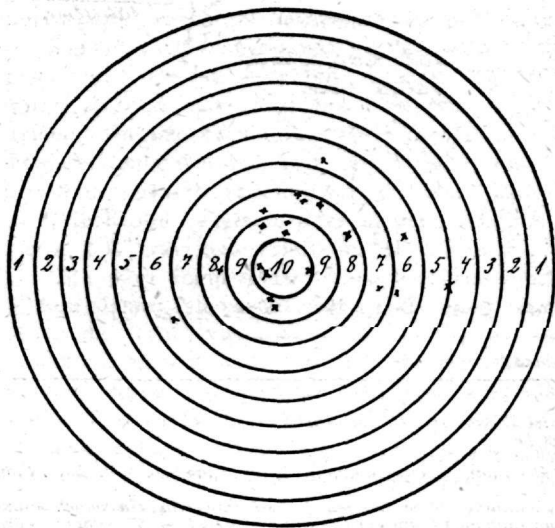
Kuidas Võrus võideti.

Muljeid esimestelt laskevõistlustelt
lätlastega.

Pühapäev. Hommikul tänavale astudes löikab näkku külm põhjatuul. Termomeeter näitab üle 10 pügala R järele alla nulli. Sammun laskerajale. Siin vaadates askeldamist märklaudade juures tunnen jälle teravat, löikavat põhjatuult. Mõtlen — võrukesed peavad end tugevasti pingutama, et kaitsta Eesti nime.

Hakkab lund sadama. Märklehed tumenevad; Võru küttide ainuke lohutus — ka lätlastele puhub vastu terav, löikav tuul, ka nendele sajab silma lund.

Mõlemad laskurgrupid ridastuvad. Võru-
lased on kaasa võtnud kasukad, et rahulikum

J. Ennok'i tabamised: kolm 10-t, viis 9-t, kuus 8-t, üks 7, neli 6-t ja üks 4; kokku 158 silma.

oleks sihtida. Nüüd ootavad otsust kas laskmine sünnib palitutes ning kuubedes ning kas võib katteks tarvitada palituid. Lätlased peavad nõu. Otsus — soovivad laskmist palitutes. Meil langeb tuju, on ju kasukas lasta ebamugav.

Kõlab vanema vahekohtuniku käsklus: — „Vahetus tuleliinile mars!“ Kõik peavad päkka. Ka ristiisa, võrukeste vanem laskur, hüüab risti-
pojale: „Juulus, ma oiä sulle päkka nüüd, pärast piä sa mulle!“

Tuleliinil asuvad vaheldamisi lätlane ja eestlane.

Vile. Kostavad esimesed paugud — proovilasud. Kõigil põksub süda. Ristiisa käib rahunumalt ringi. Vahekohtunik teatab tagajärjed: lätlasel — 10; võrukesel 0; jälle lätlasel 9; võrukesel — 3; nii läheb see kogu aeg. Tuju langeb. Kuid päkad vajuvad tihedamini peosse. Proovi-

Julius Ennok.

*Parem laskur Võru maleva laskurgrupis
Latviija kaitselidu ja Võru maleva vahelistel
laskevõistlustel 10. nov. 1927. a. Tuli I kohale
158 punktiga.*

laskude punktide vahekord 170 : 141 lätlaste kasuks.

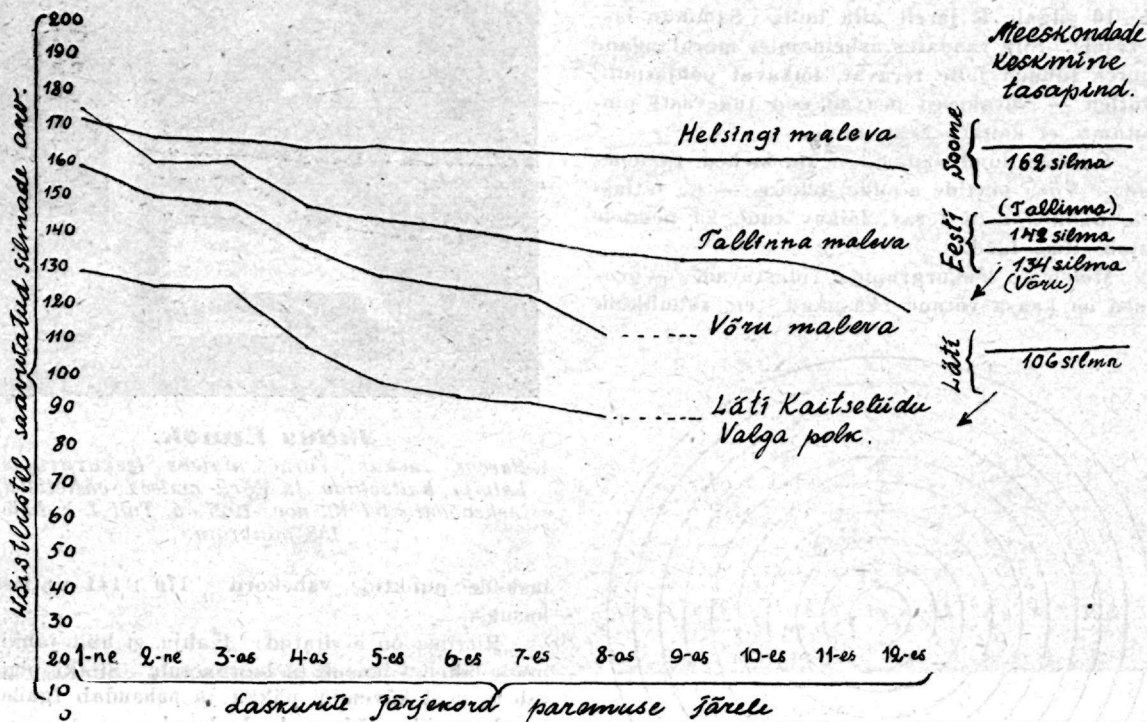
Ristiisa on ärritatud: „Kahju, et hää jahiilm luhta läheb,“ lausub ta lootusetult. Siiski pigistab ta veel kõvemini päkka ja pahandab igauhega, kes päka lödvemale lasknud.

Järgneb esimene sari. Silmade summa meil 161, lätlastel 128. Bravo! Kõik hingavad ker-

19. ja 20. novembril s. a. ärapeetud Võru maleva malevkondade vahelisteks laskevõistlusteks ja Latviija-Eesti laskevõistlusteks määratud auhindade kogu.

E.V. Kaitseliidu
rahvusvaheliste laskevõistluste tagajärjed
1927.aastal
laskmisel sõjaväe püssidest.

1927. aastal on korraldatud kaitseliidu poolt kaks rahvusvahelist laskevõistlust sõjaväe püssidest:

1) Tallinna ja Helsingi malevate vahel 16. oktoobril Helsingis ja

2) Võru maleva ja Läti kaitseliidu Valga polgu vahel 20. novembril Võrus.

Võistluste tagajärjed näitavad, et meie ei küüni veel Soome kaitseliidu lasketasapinnani, kuid oleme ees Läti kaitseliidu meister-malevast (Valga kaitseliidu polk).

Edasi näeme, et Helsingi maleva lasketasapind on ühtlane, kõikumine kõige parema ja nõrgema võistleja vahel ainult 15 silma, kuna Tallinna ja Võru malevate ning lätlaste juures see vahe tunduvalt suurem (Tallinna maleval — 57 silma; Võru maleval — 48 silma ja lätlastel — 40 silma).

See annab tunnistust, et meil üksikud rekordi mehed on, kuid üldine tasapind veel võrdlemisi madal ja valitseb puudus tublidest rahvusvahelistest võistlejatest. Siin seisab ees laialdane ja tänurikas tööväli.

Võru maleva (Eesti kaitseliidu meister gruppidevahelisel laskmisel) tagajärgede peale mõjus tunduvalt halb ilmastik: kõva ida tuul, lumehadu ja 10° külma Reomüri järele. Kui ilmastik soodsam oleks olnud, siis kerkib Tallinna ja Võru malevate paremuse küsimus üles. Eks näitavad tuleva aasta kaitseliidu võistluste tagajärjed.

gemini. Vast ehk näitame siiski, et Võru veri ei värise.

Laskurid tulevad soendama tule juure. Paistab, et meie meeste pale on võtnud rahulise ma ilma. Lätlastel on vurrud vajumas. Seevastu meie ristiisal tõusevad iga lasu järele. Ka teise sarjaga meie ülekaal.

Teine vahetus. Lund tuleb veel tugevamini, tuul tugevneb. Märklaudu on vaevalt näha. Pagan võtaks seda ilma. Lumi sulab püssikirbul ja -sihikul, keerutab vastu silmi. Pühid püssi kui vaks, kuid samal hetkel on sinna päralt jõudnud uus lumehelbe, et jällegi veepiisaks muutuda. Kas tõesti siis teine vahetus peab õnnetum olema? Kõik uurivad taevast, sealt pole aga midagi head oodata. Lund tuleb nagu kotist, tuul puhub silmad vett jooksmata, aga peab laskma.

Jälle välgatab mõte peas, — ega lätlastelgi parem ole. See nagu rahustab ning ootan ärevuses esimese sarja tagajärgi — kuid teateid pole. Teine sari — ka nüüd pole selgust. Ainult vaadeldes malevapealiku kõnelust telefoniga tundub, nagu oleks sealt head kuulutatud. Pealik läheb laskevallile ja tema sammudest võib lugeda — oleme kindlad eneses, võit on liginemas. Ehk on kõik hästi. Viimane sari. Telefon kõliseb. Võit on meie! Panime lätlastele vastu 1250 punkti, nad suutsid ainult 1018 vastu seada.

Hurraa! Võitsime parimaid Läti kütte. Nüüd küsitakse: „Kes on parim üksiklaskur“? Kas ristiisa, ristipoeg või mõni lätlane? Kuid ristiisa hoidis päkka ja ristipoeg võitis. Olgugi, et mitte hiilgavalt, kuid küllalt meile, 158 punkti lätlastele 128 vastu.

Otsustav päev.

Katkendid teoksil olevast tulevikuromaanist.

Tänane päev pidi tooma otsuse.

Ainult kuus päeva oli kestnud sõda. Aga need kuus päeva olid nõudnud meilt rohkem veriseid ohvreid kui vabadussõda viiekümne aasta eest. Kuustuhat surnut... Igal päeval üks tuhat. Nii ei võinud see kaua kesta. Pööre pidi tulema.

Jah pööre, sest seni olid Eesti sõjajõud igal pool ainult kaitse seisukorras, taganesid, väerind oli jõudnud põhjas juba Sondani, lõunas Petserini.

200.000 venelast tungisid peale 140.000 eestlasele. Sest rohkem sõjaväge polnud jõutud Eestis veel võitlusvalmis eesida.

Tõsi, meil oli lootus. Soomlased olid peterburitagusel väerinnal minemas üle pealetungile ja Karjalas juba tunginud edasi sadasid kilomeetreid. Poolakad panid agaralt vastu ja Vilno all olid nad gaasidega hävitanud 4. Vene armee. Inglise laevastik valvas Kroonlinna läheduses, sulgedes tee Vene allveeristlejale.

Aga lätlased taganesid veel ikka. Räisaku ja Dvinsk olid venelaste käes ja iga silmapilk oli karta Läti väerinna täielikku läbimurdmist.

Iga päev tegid mõned Vene lendurid pommi-pildumislennu Narvast Tallinna kohale ja tagasi. Mitusada kaitsetumat kodanikku olid pealinnas hukkunud nende poolt pillutud mürggaasides ja kümned majad purustatud. Küll lasti neist röövkotkaist iga reisi ajal mõni maha, aga osa pääsis neist ikkagi tervelt tagasi, et järgmisel päeval uute kaaslastega uuesti tulla, rikkudes teel sildu ja sõlmepunkte.

Kõik see oli tunduvalt takistanud sõjavägede vedu ja ettevalmistusi vastupealetungiks.

Venelastel aga oli ainult üks püüe: võimalikult kiiresti marssida läbi Eesti ja seada oma batareid Eesti neemedele valvama kogu Baltimere üle. Eesti armee vastupanuvõimet ei võtnud nad kuigi tõsiselt, arvestades tema vähesusega ja ka lootusega, et Tallinnas algab kommunistlik mäss ja mobiliseeritavad sõdurid pööravad oma püssid pealike vastu. Viie päevaga pidi jalutatama läbi Eesti. Nii oli Peterburis arvestatud...

Oli tulnud aga teisiti. Pöialpoiss Eesti oli ainsa päeva jooksul — 12 tundi pärast sõjakuulutust ja Vene lennukite esimest sõjalendu — suutnud frondile saata 50.000 meest — sõjaväge ja kaitseliitu. Ja praegu oli neid seal venelaste vastas koguni ligi kolm korda nii palju. Mobilisatsioon aga kestis...

Eesti lennukid tegid ka igapäev lendusid Peterburi ja ümbruse kohale, pildusid pomme ja proklamatsioone, kasutades toetuspunktiks Ing-

lise sõjalaevu. Mõned neist, ühes paari Soome lennukiga, olid koguni jõudnud Moskvani, purustanud seal lennujaama, sünnitades kabuhirmu. Nad ei tulnud küll enam tagasi, aga olid täitnud oma ülesande. Ka Tveri sõjatehased olid tunda saanud Eesti-Soome lennuväe ühist rünnakut ja suitsesid praegu varemets.

Narva oli küll võetud, Tartus purustatud sajad majad ja Tapa sarnanes suurele varemeteväljale — aga ometi pidasid Eesti väed kindlalt vastu, loovutades jalatäis maad alles pärast veriseid heitlusi.

Hiigla gaasirünnak, millele oli Vene ülemjuhatus pannud nii palju lootusi, oli nõudnud eestlastelt küll tuhandeid ohvreid, aga neid põgenema liia polnud ta suutnud siiski. Ja nüüd olid kõik Eesti sõdurid varustatud gaasimaskidega ning ei kartnud gaasirünnakut enam.

Aga vaatamata kõigele sellele võrdlemisi tagajärjekale esimesele sõjajärgule luges Eesti ülemjuhatus seisukorda siiski väga kriitiliseks ja otsustas võtta ette meeleehtliku sammu: minna üle pealetungile. Esmalt põhjariindel.

Oskar Jürgenson.

Parem laskur Võru maleva malevkondade vahelistel laskevõistlustel 19. ja 20. nov. 1927. a.

Täna pidi see algama.
Tänane päev otsustab...

*

14. rügement oli alles teist päeva liinil. Eile oli ta lõnnud oma esimesed lahingud, kaitstes pealetungivate Ukraina väeosade vastu oma positsioone. Oli kaitsnud edukalt, kaotamata jalatäitki maad.

Mõnikümmend surnut ja sadakümme haavatut — see oli esimese päeva kokkuvõte.

Praegu, hommikukoidu ajal, oli vaikne. S. t. kestis ainult vahetpidamatu vastastikune suurtükkituli. Jalgväe-ega gaasirünnakut ei võtnud ette kumbki pool.

Sõdurid küikitasid primitiivsetes mullakoo-
bastes, mõned einetasid, teised magasid, kolmandad kohendasid end siit-sealt.

Vähesed olid julgenud jääda ööks Nõgumaa küla mahajäetud hoonetesse, mis olid ju nii heaks märklauaks vaenlase suurtükkidele. Siin, ühe elumaja keldris, asus ka rügemendi staap, kus kees elav tegevus.

Just praegu oli rügemendiülemlaan saanud kirjaliku operatiivkäsu: „Pealetungida, kui antakse ühine signaal.“

Telefonid kõlisesid alatasa ja staabiohvitserid karjusid oma hääle ära, et kõike matvas suurtükkide mürinast teha end arusaadavaks telefoni teisel otsal asuvaile.

Pealetungida... Rügemendiülemlaanil ei tulnud meelegi kaaluda käsu täitmata jätmise võimalust, küll aga mõtles ta murelikult sellele, et tema ühe rügemendi vastu oli venelasi liinil kaks...

Tuli kompaniidega teostada mõned ümberpaigutused. Paremale tiivale jäeti ainult kaitseks hädavajalised osad, samuti keskele. Kogu löögijõu raskus koondati vasakule tiivale, kuna sealpool asuv 6. rügement jälle oli teinud just vastupidiselt.

Pealetungida... See võis alata iga silmapilk. Pidi algama iga silmapilk.

Juba olid tehtud kõik ümberpaigutused, kõik sõdurid olid kohtadel, gaasimaskides, lahkunud „ööpukhuselt“.

Paremale tiivale viimane käsklus: „Iga hinna eest pidada vastu. Mitte olla liig endahoverdav, aga pidada vastu. Hoida end, aga iga hinna eest mitte taganeda!“

Rügemendiülemlaan usaldas paremat tiiba. Seda juhtis 23-aastane leitnant Alasson, kindel, vaimustatud ja kangekaelne poiss, keda sõdurid jumaldasid.

Kolonel heitis pilgu taskukellale. Veerand neli.

Siis sulges ta silmad ja toetas pea käele. Imelik, kui rahulikult võis ta mõelda! Kodule ja naisele ja väikesele tütrele... Vaikne majakene, kodusus, soojus...

Valjem pommiplahvatus kiskus ta mõtted tõelikkusele. Kas ei jõua venelased oma pealetungiga viimati ette? Miks nad muidu pommitavad nii järelejätmatult!

Tänane päev pidi otsustama. Seda oli väerinna juhataja temale öelnud. Polnud küll avaldanud kogu pealetungi ja tänase sõjategevuse kava, aga nii palju teadis kolonel siiski, et täna hommikul, ühel ajal pealetungiga rindel, pidi teostatama Eesti-Soome-Poola lennuvägede ühine rünnak Peterburile ja Põhja-Venemaa kõigile elektrijaamadele, mis olid kogu Venemaa selle osa organismi elupunktideks ja mille halvamisega oleks halvatud kogu Venemaa sõjatööstus, liikumine, varustus, valgustuski. Lennukid pidid tarvitama uusi, seni tundmata lõhkeainega pomme, ühe prantslase leidust. Samuti pidi Moskvaat kostitatama õhuteel ühe hoopis uue võitlusvahendiga, mis pidi oma karmuses ületama kõik senised. Millised võitlusvahendid need olid täpselt, seda ta ei teadnud.

Olid lennukadrillid juba teel? Kas juba keevad Peterburi ja Moskva häiresignaalides, kõlavad hävitusrikkad plahvatused Svirstroil, Volhovstroil ja teistes jõujaamades? Või liüakse Eesti-Soome lennukid ennem hävitatutena tagasi ja kaob kogu lootus?

Algab...

Nagu kurjad unenäolised saatanakesed lendasid tulised tulejoad taeva all, uludes ja sädeles. Nagu hiiglasepikoja ääsi võlv kumises kogu ümbrus plahvatustest ja mürtsudest.

Ettevalmistav pommisadu oli alanud. Kaks-teist Eesti patareid sülgasid oma tulistest lõus-tadest surmavaid saadetisi venelaste seisukohtadele — terasvihma ja tapvaid keemilisi gaase.

Agas venelased olid nähtavasti saanud juure uusi patareisid. Nende suurtükkituli oli peaaegu sama tugev, kuigi mitte nii tabav. Aga juba niigi oli pommisadu küllalt põrgulik, nõudis küllalt ohvreid. Muld aina tuiskas ümbruskonnas. Mullakoopad aina värisesid ja hävisid viimased terveksjäänud majad.

Nüüd astusid meie poolt tegevusse ka miinipildujad, paisates venelaste seisukohtadele hiiglamürske, mis lõhkusid maapinda majasuurused trehtriaugud ja hävitasid 20-meetrilise raadiusega sõõris oma ümbert kõik elava...

Rünnak algas..

Madalate, ¼ meetri kõrguste teraskilpide taga, mille külge kinnitatud vahetpidamatult laskvad kerged kuulipildujad, läksid jalgrünnakule sõdurid. Ühed kilbid langesid, jäid peatuma, teised liikusid jonnakalt ja kiirelt ühes maskides sõduritega edasi.

See polnud lahing — see oli põrgu. Hävitamise sinfoonia, komponeeritud tulest, gaasidest, verest, ilmatust vihast, lõhkumise mürtsatus-

test, kuulide raginast vastu kilpe, batareide hiiglarõhatustest.

Suur Jumal, kas siis tõesti... Ei, see ei või olla... Või peavad siiski minema täide kurvad kartused? Kas tõesti suudavad venelased vastu seista meie pealetungile, hävitada meie paremad löögikompaniid? Kas tõesti?

Uued pealetungivad kilpide read asuvad eestlaste kaevikuteliinilt pealetungile. Eelmistele appi. Lööma välja venelasi nende kindlustatud liinilt.

Kas nad jõuavad?

Jõuavad!

Venelaste esimene kaevikuteliin on vallutatud. Suurte ohvritega, aga vallutatud. Esimene Eesti sõjavägede pealetung venelastele on õnnestunud. „Jatkata pealetungi!“ See oli vastus, mille andis rinde juhataja 14-le ja 6-dale rügemendile. Vastuseks teatele esimesest edust.

Ja pealetung jätkus. Venelased — üllatatud ja moraalselt halvatud — taganesid. Küll võideldes, aga taganesid siiski.

„Kui ainult nad ei anna vastulööki paremale tiivale...“ mõtles murelikult rügemenditülem ja teatas oma kartusest teistele ohvitseridele.

„Alasson ei tagane. Ja võime ju ruttu tõtata appi, suruda veel rohkem peale,“ trööstisid need. Ja kolonel trööstis end ka selle mõttega.

„Kui ainult suudame püsida kogu tänase päeva pealetungil!“

53 Soome lennukit maandusid hommikkoidul Lasnamäel, kus neid juba valmina ootasid 42 Eesti lahingulindu.

All kohises Tallinn udutades ja korstnate suitsedes. Hommikuse une rammetuses.

Siin aga ei tuntud hommikulaskust. Lennuväljal liikus ebaharilikult palju sõjaväelasi. Mitte ainult lendureid. Isegi ülemjuhataja ise ja ta staabi ohvitserid askeldasid lennukite juures.

Igasse Soome lennukisse asetati seal juba olevate pommide juure kaks väikest, ovaalset tinakuulikest. Neid käsitati ettevaatlikult, neid silitati ja paitati, nagu südamelemmikuid.

Eesti lennukites olid niisugused kuulid juba olemas.

Kogu askeldust juhatas kaks meest: Eesti lennudiiviisi ülem ja prantslane insener Duclos, kes elavas vestluses sammusid ühe lennuki juurest teise juure, andes nende juhtidele suusõnal korraldusi ja juhatusi.

Siis — kell oli 5 minuti pärast pool neli — rivistati kõik lendurid ühtekokku ja ülemjuhataja pidas lühikese kõne:

„Sõdurid! Eesti ja Soome lendurid! Saadan teid vastu kas võidule või surmale. Lendate sõjalennule oma kodumaa eest, kes paneb teile

Võrumaa maleva vanim kaitselittlane — **Jaak Ado poeg Pii**, sündinud 6. sept. 1849 a. Alati agaralt õppustest osa võtnud, olles eeskujuks noorematele.

kõik oma lootused. Need uued, senitundmatud relvad, millega peate täna vaenlast lööma, leiavad õiget tarvitamist, sest meie sõdime oma olemasolu, aga mitte teiste orjastamise eest. Teile on juba antud pikad käsud ja juhatused tegutsemiseks, mida tuleb teil jälgida. Mina aga annan teile ainult ühe ja lühikese käsu: tehke seda, mida teilt ootame — **t o o g e k a a s a v o i t!** See on suur käsk ja teie ülesanne on halastamatu. Aga tõesti, meie pole seda tahtnud. Ja meie peame end kaitsma, et meid ei neelataks.

Õnn kaasa. Minge!“

Igäihel üksikult käsi raputades jätsid lenduritega jumalaga ülemjuhataja ja teised kõrgemad sõjaväelased. Siis mõned lühikesed käsklused ja 95 teraslindu tõusid üksteise järele õhku, rivistusid kolmnurkadeks ja liikusid esiteks põhja poole, mere kohale, kus võeti kurss itta.

See oli hirmsaim plahvatustemürin, mida Peterburi oli eales kuulnud. Kabuhirm valdas kõiki — eraisikuid ja sõjaväelasi, juhatajaid ja juhataavaid.

Vene diktaatorlik valitsus polnud iial arvestanud võimalusega, et sõda ja selle hävitustöö võiks kanduda Vene maa-alale. Ühekorraga pidi pühitama kaardilt piiririigid ja Vene väed pidid seisma hirmunud Kesk-Euroopa lävel — minemas täitma aastasadade unistust — viia Vene võim Atlantini.

Nüüd aga need väikesed limitroofid sulgesid

tee. Isegi tungisid kallale ... Senitundmatute võitlusvahenditega.

Paarkümmend, ainult paarkümmend Eesti ja Soome lennukit lendles Peterburi kohal. Umbes sada Vene lennukit ja batareid tulistas neid. Juba oli neist hävitatud viis. Aga teised viisteist jätkasid oma hirmsat tegevust.

Neeval polnud enam ühtki silda. Neeva kaldail polnud enam ühtki tervet maja, sadamates ainsat kallaspromenaadi. Ainult rusud, lamedad rusud ...

See oli tõesti kuratlik lõhkeaine, mille leidnud Duclos ja annud tarvitada piiririikidele. Oma nime järele oli ta selle nimetanud dükloiidiks. See plahvatas ainult suuremal määral veega kokku puutudes. Ja seepärast sihtisidki Eesti-Soome lennukid oma hävitavamad pommid ikka Neevasse. Nad tabasid, tagajärjed olid näha ...

Need dükloiidpommid, mis langesid tänavale või maja katustele, sattumata vette, ei plahvatanudki, kukkusid nagu lihtsad kivid. Aga nad siiski olid niisuguse konstruktsiooniga, et kukkudes hävinesid täielikult, mitte avaldades euraaslastele uue, hirmsa sõjavahendi saladust.

Umbes 65.000 surnut oli Peterburis ... Tuhanded lõhutatud majad, rusud ... See oli halastamatu, vanade mõistete järele ehk metsikki inimelude hävitamine, aga nii nõudis hädavajalikus, nii nõudis kuue piiririigi olemasolu, kogu Lääne odasikostmine.

Vene Põhja-suurarmee juhtimis- ja peatoetuskohta ei olnud enam. Armeed oli ilma seljagusega, keskkohata.

Samal ajal kustusid kogu Põhja- ja Kesk-Venemaal kõik elektrituled, jäid seisma kõik tehased, raudteed. Ei liikunud enam ükski vändake kuski sõjatehases, ükski vedur rööpail. Sõ-

javäe-, moona- ja reisiringid seisis, kuhu nad juhuslikult seisma jäänud. Sõjaväed ei saanud enam varustust ega reserve, juhid ei pääsnud oma väeosade ligi — kõik seisis, kõik!

Kogu Kesk- ja Põhja-Vene jõu- ja liikumise keskallikaid, vägevaid elektrijõujaamu — Svir-stroid, Dvinstroid, Volhovstroid ja Volgstroid — ei olnud enam. Eesti-Soome lennukid olid need dükloidi abil täielikult hävitanud. Ainult hiiglarusud jõgede kaldail näitasid nende endist asukohta ...

Tõsi — 95-st Eesti-Soome lennukist tulid üle frondi tagasi veel ainult 29 ... Aga nende töö oli tehtud. Venemaa oli võidetud. Sest kuidas oleks võinud ta niisugustes oludes edasi sõidida?

Samal ajal olid kümmekond Poola lennukit teinud reisi Moskva kohale. Sealgi tunnistasid varemeteväljad liitlaste ülevõimu.

See oli suurepärase jaht, mis nüüd algas Sondast Jamburini. Eesti sõjavägede jaht Vene kõrgemate sõjaväelaste peale. Vene väeosad ise olid peaaegu kõik vangistatud ja koondatud esiteks hiiglaleeridesse, siis jalgsi saadetud Eesti ratsaväeosade saatel piiri poole teele.

Aga ka meie kaotused olid küllalt suured. Pealetung, mis võeti ette ju ainult vastupidamiseks nii kauaks, kui dükloiidipildujad teevad oma töö, oli olnud ohvritenõudvam kui ükski teine lahing ses hirmsas heitluses. Kümnetuhat surnut ja haavatut ...

Tuhanded kooljad maeti ühishaudadesse, tuhanded saadeti koju nende omaksetele.

Aga Eesti oli päästetud, Eesti ja kogu Lääs.

Lendkool Võrus.

22., 23. ja 24. novembril korraldati kaitseliidu peastaabi poolt Võrumaa maleva allpealikutele lendkool. Lendkooli tegevust juhatas peastaabi õppe-spordipealik major Balder, peale selle olid kohale sõitnud veel õppepealik kapten Parts ja spordipealik leitnant Lepp.

Gruppide juhatajatena võtsid lendkooli tegevusest osa Tartu maleva vanem instruktor ltn. Treufeldt, Petseri maleva vanem instruktor ltn. Iives ja instruktor Keerberg ning Võrumaa maleva oma neli instruktorit.

Lendkoolist võttis osa üldse 60 allpealikut ja malevlast: 1 malevkonnapealik, 13 kompaniipealikut, 3 kompaniipealiku abi, 11 rühmapealikut, 2

rühmapealiku abi, 23 jaopealikut, 2 jaopealiku abi ning peale selle veel oma soovil 5 malevlast.

Õppeainetena võeti lendkoolis läbi: taktikaline ettevalmistus — teoreetiline ja praktiline, laskeasjandus, kehakultuur, vahiteenistus — teoreetiline ja praktiline, topograafia ja üldloengud; — meelelahutusena 22. ja 23. nov. peale õpust korraldati pealikutele „Kandle“ seltsi saalis kaitseliidu elust ja sportliku sisuga kinotendusid.

Praktikaõppuste läbiviimiseks olid pealikud jaotatud 8 gruppi, kes töötasid instruktorite juhatusel: 1) mitmesuguste laskeasendite õpetamine, 2) sihtimine ja kolmnurga vedamine 150

mtr. peale, 3) laskmine väikekaliibrilistest püssidest, 4) laskmine vintpüssidest, 5) näitlik ja tegelik püsside puhastamine, 6) näitamine ning julgeoleku kindlustamine laskmisel, 7) kehaharjutamine ja nägemise teritamine ning 8) puhkajate grupp.

Juba 21. novembril andis lendkooli juhataja major Balder kohapeal instruktoritele tarvilised näpunäited ja juhtnöörid kätte, mille järele pidi tegevus sündima ja millest täpselt tuli kinni pidada.

Esimesel päeval, s. o. 22. novembril, kell 8, algas loeng „Kandle“ saalis. Tõsiselt ja asjalikult asuvad pealikud oma kohtadele ning tähelepanelikult kuulatakse lendkooli juhataja iga sõna. Järgmine tund on kaartide lugemine, kus pealikud neile instruktorite poolt ette pandud sõjalised küsimused iseseisvalt kaartidel lahendasid; lõpuks oli pealikutel seas huvi kaardiasjanduse vastu märksa tõusnud, nii et paljud endile lendkooli juhatajalt oma kodu ümbruskonna kaardid ostsid, kahjuks jäid aga paljude soovid vastavate kaartide puudumisel täitmata.

Pärast lõunat oli ette nähtud taktikaline õppus Võru mõisa ümbruskonnas. Siin tahtis aga külmataat vägisi kõik kavatsused nurja ajada — kraadiklaas näitas juba 15 pügalat allapoole 0, kuid ka see ei hirmutanud kedagi. Kell 14 on pealikud juba maleva staabi ees jagudesse jaotatud ja „laskemoon“ — paukpadrunid — välja antud ning pealikute määratud ülemad viivad jaod kaardi järele neile määratud lähtekohtadele. Pakase ilmaga, vahest käsi ja kõrvu hõõrudes asuvad ühed kaitsele ja teised pealetungile. Ägedalt tungitakse peale, kuid ka kaitseja paneb visalt vastu, pealegi on ta endale head seisukohad valinud ja hoiab pealetungijaid vahetpidamata kuulipildujatule all, lõpuks ometi jätab kaitseja oma seisukohad maha ja „laseb jalga“ Võru poole, pealetungijad aga jälgivad taganejaid, et neile mitte võimaldada uut vastupanu korraldada; seega on esimese päeva tegevus lõppenud ja õhtul vaadati „Kandle“ kinos Alpide suusatajate kaelamurdvaid trikke.

Teisel päeval algab tegevus kell 7, kus leitn. Lepp esimese tunni jooksul spordi üle loengu pidas. Kell 8 sammuvad juba pealikud kindlais ridades „Võlsi“ laskeplatsi poole, kus iga grupp omaette tööle asub. Peab ütleva, et see tegevus just kujunes pealikutele kõige huvitavamaks ja õpetlikumaks kogu tegevuses, sest sarnast rööbiti õppust gruppidega nägi suurem osa pealikutest alles esimest korda. Suure veendumuse ja energiaga asuti tööle, kohati tuli ka vähemaid konarlusi ette, kuid missuguse õppuse juures neid ei ole? Selleks õpimegi, et tulevikus neid konarlusi kõrvaldada. Grupid käisid kordamöö-

da kõik ettenähtud õppekohad läbi ja keskmiselt kulus iga vahetuse peale 20—25 m. ära ja kella 13 olid grupid kõik õppused läbi teinud. Pärast seda kostitasid virgad Võru naisühinglased pealikuid teega ja võileivadega.

Siis tutvustas major Balder skeemidel pealikuid lühidalt luurpiilkondade tegevusega ja tegelik luuretegevus kestis kuni kella 17. Õhtul oli jällegi „Kandle“ kino korraldatud.

Kolmandal ja viimasel päeval algas laskeplatsil tegevus kell 8, kus juba pealikud ise gruppide tegevust instruktorite valve all juhatasid; eelmisel päeval saadud kogemustel läks nüüd juba palju kiiremalt ja libedamalt ja kella 11-ks on juba grupid oma tegevuse lõpetanud. Kell 14

Lendkool Võrus. Mitmesugused laskeasendid.
24. nov. s. a.

olid kohalise gümnaasiumi saalis korraldatud sportlikud mängud, mis eriti huvitavad ja kaasakiskuvad olid. Pärast seda oli teoreetiline ja praktiline vahiteenistus, millega ka lendkooli tegevus lõppes.

Kell 18 oli „Kandle“ ruumides ühine õhtusöök, kus pisut aega omavahel juttu vesteti ja mõtteid vahetati. Peale seda valgusid pealikud üle maakonna laiali, olles õppinud juure palju uut ja täiendanud endiseid teadmisi.

Peab tunnustama, et lendkool Võrus jättis osavõtjatele kõige paremad muljed, sest vilunud õppejõud peastaabist, kes suutsid pakkuda väga palju õpetlikku ja huvitavat, olid kõik kuni peenesteni ette näinud ja iga ajaraasuke oli arvesse võetud. Kahjuks oli aga lendkooli aeg Võrule pisut ebasoodus valitud, sest alles 19. ja 20. novembril korraldas malev malevkondade vahelised ja Latvija meeskonnaga laskevõistlused, millest paljud pealikud osa võtsid ja kohe järgnevalt lendkoolist ajapuudusel osa võtta ei saanud. Kuid siiski paljud olid seegipärast üle nädala kodust ära.

Tervitusi üle lahe.

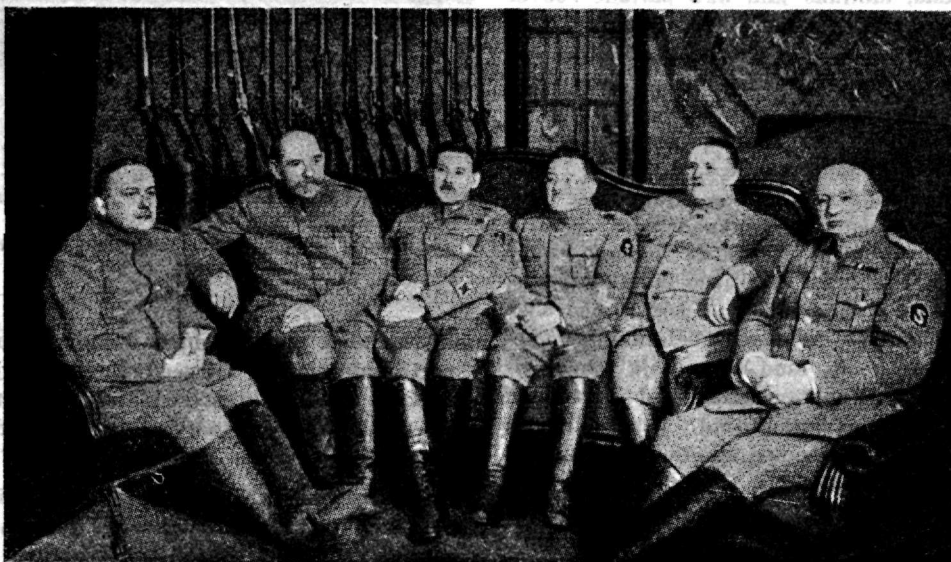
Teid meie tervitame, vennad teisel pool lahte, Teie vabanemise mälestuspäeval! Teid — visaduse, vahvuse, föö poegi. Ei ole teist rahvast, kelle süda oleks Teie pühal nii Teie juures, kui meie, eeslaste, süda.

Kullervo ja Väinömläse pojad, tuhandejärve- ja kaljuvalla pojad — jäägu igavesi ja tugevana püsima Teie vabadus, Teie riik! Öde-maale Soomele, vennasrahvale soomlastele, vennasriigile Suomen tasanvallale meie kuumemad ja otsekohesemad õnnesoovid.

6. detsembril saab täis kümme aastat päevast, mil saavutas oma iseseisvuse vennasriik Soome.

Meil on küllaldaselt põhjust seks päevaks anda oma otsekohesemad õnnesoovid. Õnnesoovid meie kauaaegsele eeskujule, truule vennale, aitajale hädapäe-

Mäletame igavese tänuga seda otsustavat sõjalist abi, mida meile meie iseseisvuse koidul andis vennasrahvas. Mitte ainult muinasaegade vereühtlus pole see, mis meid seob — meil on käidud ühiseid sõjaradu, surdud ühistel lahinguväljadel, võideldud ja võidetud.

Soome kõrgemad aukandjad-kaitseliitlased.

Viiburi piiri (maleva) juhatus a. 1924. Vasakult paremale: praegune president L. Kr. Relander, Soome esimene president P. E. Svinhufvud, piiripealik A. Karimo, pangadirektor V. Saarinen, kaubanõunik E. V. Sellgren ja hra J. A. Lithén.

vil — kes end ajaloos teise Soome-Ugri hõimuna pannud maksma iseseisva rahva ja riigina.

Soome ajalugu ja iseseisvuse võitlus on küllalt kangelaslik ja vaimustavate eeskujudega ning meie tunneme teda kõik.

Samuti oleme meie, Eesti kaitseliitlased, küllalt tuttavad Soome võitlusvenda — suojeluskuntalaiste — eeskujuliku korralduse ja kõrge tasapinnaga ning oleme sealt rohkelt ammutanud eeskujusid ja vaimustust oma tööks.

Seepärast on üleliigsed kõik pikad kirjeldused meie venna aastapäeval. Sest meie tunneme tõesti palju rohkem ja palju otsekohesemalt kui suudab seda väljendada sulg paberil.

Kümme aastat pole pikk aeg, aga need kümme on olnud mõlemale rahvale tähtsamad kui endistest aegadest sada.

Soome rahvas on nende aastate jooksul teinud hiigla töö, milline ootas teostamist sajandeid. Sama oleme teinud ka meie.

Ja kui meie temale ta pidupäevaks kanname oma parimad soovid ta tuleviku kohta, siis tulevad need otsekohesest vennasüdamest, tänulikust ja vaimustatud vennasüdamest.

Ole uhke, Soome, oma pidupäeval! Sinu möödunud kümne aasta saavutused on kõige kindlam pant su õitsvale tulevikule.

Ole uhke, Soome! Ja õnnerikkad, heledad olgu tulevad küünrad su ajalokangas, mida sa ise kujud.

Ainult sina ise, ei keegi muu!

Eläköön Suomi!

Eläköön Suomen tasavalta! Eläköön Suomen presidenti! Eläköön itsenäinen Suomi!

*

10-aastase iseseisvuse päeva pühitsetakse Soomes suurejooneliselt ja vastavad eeltööd käivad juba pikemat aega. Helsingile kavatakse väga pidulik ilme anda. Kõik pealinna platsid ja käidavamad kohad kaunistatakse rohkete Soome lippudega.

Pidustused ise algavad 6. detsembri hommikul kell 10 Tähetornimäel, kuhu "Iseseisvuse liit" korraldab rongikäigu. Kell 9.45 marsivad sinna juba sõjaväeosad ühes üliõpilaste laulukooridega.

Kell 10 kõlab sõjaväe orkestritelt ja üliõpilaskooridelt V. A. Koskenniemi kirjutatud ja Yrjö Kilpise muusikaga varustatud „Siniristi-

lipp“, mille järele Tähetornimäel püstitatud 25 mtr. kõrgusesse lipuvardasse tõmmatakse hiiglasuur Soome lipp. Lipu mastitõmbamise järele mängivad sõjaväe orkestrid „Jäägrite marssi“, mille peale Suomenlinna kindlusest kõlab 10 au-pauku kahuritest. Üliõpilaskoorid laulavad „Porilaste marssi“. Järgneb kõne rektor Antti Tulenheimolt, kelle kõne järele hüütakse kolmekordne „eläköön“ isamaale. Lõpuks laulab rahvas ühes üliõpilaskooridega sõjaväe orkestrite saatel hünni „Maamme“.

Kogu tseremoonia kestab umbes 15—20 minutit. Kell 11 päeval peab Iseseisvuse liit oma piduliku koosoleku, kus liidu liikmetele jagatakse mälestusmärke.

Kell 3 p. l. algab Rahvusteatri laialdase kavaga rahvapidu. Ühendatud sõjaväe orkestrid kannavad ette „Finlandia“, mille järele kõneleb Iseseisvuse liidu esimees dr. M. J. Kotilainen. Järgneb sõjaväe orkestrit „Porilaste marss“, mida rahvas kuulab püsti seistes. Siis astub kõnetoolile Soome president, kes ütleb koosoleku avamissõnad. Presidendi avamissõnade peale mängivad orkestrid „Karjalaste laulu“, mille järele Soome valitsuse nimel tervitab minister J. Ailio ja kõneleb Soome iseseisvusest.

Järgneb rida muusikalisi palasid „Laulumiestelt“, orkestritelt ja deklamatsioonid ja soolotettekandeid artistidelt. Kõneleb veel senator P. E. Svinhufvud. Koosolek lõpeb kõigi koosviibijate ühise hünniga. Koosolek tehakse kuuldavaks tervele maale raadio kaudu.

Narva maleva aastapäev.

Narva malev korraldas oma 3. aastapäeval — 13. novembril s. a.:

1. Kell 9 — laskevõistlused nendele kaitseliitlastele, kes kompaniides korraldatud eelvõistlustel paremateks osutusid ning I ja II kohale tulid, välja arvatud need malevkonnad, kes varemalt võistlustel olid kohti omandanud.

Laskmine oli kavatsatud 200 meetri peale, kuid et ilm oli seevõrra tuisune, et 200 mtr. peale isegi märklauda ei nähtud, vähendati distants 100 mtr. peale. Laskmine 10-ringilisse rahvusvahelisse märki, 10 lasku vabast asendist — käelt. Kohtadele tulid ja said auhindu: I kohale k.-l. J. Valgesnaulov Vaivara malevkonna V kompaniist, 87 punktiga, sai auhinnaks „Võitja Kuju“;

II kohale — k.-l. A. Tamm, Vaivara malevkonna I kompaniist, 83 p. — sai reiskohvri — ja III kohale — k.-l. N. Luutus, Narva malevkonna patareist, 78 p. — sai auhinnaks tuhatoosi. Arvesse võttes äärmiselt halba ilma laskmise ajal võib tagajärgedega täiesti rahul olla.

2. Kell 12 oli karskusselts „Võitleja“ saalis aktus, kus möödunud aasta tegevuse ülevaatega esines maleva pealik kapten J. Lepp; peale selle esines pikema kõnega kodukaitsmise ülesannetest Narva „Postimehe“ toimetaja hra A. Bachmann. Tervitusi ütlesid: kaitseväe nimel — I-se diviisi ülema abi kolonel Marder ja omavalitsuse poolt Narva linnapea hra Hermann.

Aktust kaunistas Narva meestelauluseltsi segakoor mitme valitud lauluga ja diviisi orkester.

Praegu on kõige parajam

aeg uuendada „Kaitse Kodu!“ tellimise tulevaks aastaks. Muidu jääte hiljaks ja ei saa võtta osa „Kaitse Kodu!“ hinnata **loterilisi**.

Latvija Valga maak. kaitseliidu polgu laskurgrupp Võru raudteejaamas.
Vasakul meeskonna ja polgu esitaja hr. Rudsits.

Võrus pooldud Latvija Va Võru maleva vaheliste la

**Vasakul: Kaitseliidu ülem—kolonel Roska ajab Latvija paremate las-
 kurite hr. Muzeneek ja Blanka'ga juttu.**
Paremal: Laskurid tule ääres käsi soojendamas.

**Lendkool Võrus. Lendkoolist osavõtjad pealikud ja instruktorid. Keskel (X) Võrumaa
 maleva pealik kpt. Herman.**

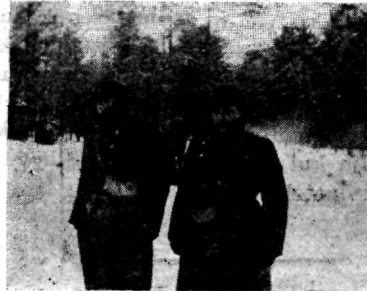

**Lendkool Võrus.
 listest püssides
 24. 1**

Uue-Antsla valla Kodukaitse jaosk. naised malevlastele sooja suppi valmistamas. Võru maleva, Antsla malevkonna kompaniide vahelistel taktikalistel õppustel 22. ja 23. oktoobril 1927. a.

Kaks kaitseliidu poistu ja kaitseaste auhindade kogu.

Vasakul: Kaks Latviia kaitseliidu laskurit. Paremalt. Võru maleva laskuritele padrunite väljaandmine enne laskejoonele ilmumist.

Line väikekalibri- laskeplatsil 20. a.

Lendkool Võrus. Suusatajate grupp „Võlsil“ 24. novembril 1927. a.

Tartumaa maleva 3. aastapäeva puhul.

5. detsembril püstitab Tartumaa malev oma arenemisloos 3. versteposti. Viivuks peatub maleva rohkearvuline mees- kui ka naispere oma igapäevsete askelduste ja toimingute juures, et tuletada meele läinud aasta sündmusi ja tegevust meie kodu julgeoleku kindlustamise alal.

Aasta-aastalt kindlakujulisemaks muutub meie kodukaitse. Püsiva tööga arendab iga tõsine eestlane oma isikliku kodu, vabatahtlikult ilma sundimata ja teadlikult ohverdades oma jõude vajaduse järele üldsuse kasuks, et meie üldine kodu — see maja suurte rahvaste tee ääres — võiks edasi püsida ja kasvada vabana, kellestki rippumata. Veel ei ole lõppenud erakordsed ajad meie noore riigi elus. Veel vajab tee, mida mööda sammume, silutamist. Meie senise töökava ja juhtnõõride andjaks on olnud elu ise, mis oma sündmusriikka minevikuga kohustab käesolevat alal hoidma ja seda tulevikus väärliselt edasi arendama.

Kui kaks eelmist aastat maleva elus möödusid enam-vähem organiseerimise tähe all — on viimane aasta olnud kindlakavaline tööaasta. On välja kujundatud tüse kaader pealikuid, kelle teadmised neile korraldatud 7-päevasel kursusel — kus õppejõududena peale maleva oma jõudude kaasa aidanud Tartu garnisoni vilunudad jõud — ühtlustatud ja värskendatud. Kohtadel on õppepäevi peetud nii palju kui seda lubanud maaolud ja aeg. Noormalevlastele on

peetud kolm erikursust. Malev võttis osa II diiviisi ülema rändauhinna ja kaitseleidiupäeva võistlustest, kus saavutas enam kui rahuldavaid tagajärgi. Korraldatud suvilaagritest osavõtt oli elav ja töö tulemused väga head. Sügisel aset leidnud kolm suuremat taktikalist õppust võeti malevlaste poolt huviga vastu ja töid elevust maleva ellu.

Puhtsõjalise iseloomuga tegevuse kõrval on malev huviga jälginud ühiskondlikku-seltskondlikku elu, võimalusi mööda kaasa aidates kui oma liikmete nii ka üldise rahvamassi vaimlisele ja kehalisele arenemisele, korraldades pidusid ja kõnekoosolekuid, soetades oma üksustele kaitseleidiu kodusid, spordiplatse ja -abinõusid, avades lugemislaudu ja pannes toime mitmekesise süsuga ja ülesandega kursusi kui meestele nii nais-telegi.

On ära tehtud hulk tänuväärt tööd. Kätesaadud tagajärjed olgu meile julgustavateks võiduhindadeks ja virgutagu meis ka tulevikus head töötahet ja püsivat tööhimu. Päevad, mis maleva elus tähtsad, arendagu ja süvendagu igas malevlases kohusetunnet, kasvatagu distsipliini ja taktitunnet ja usku oma võimetesse, õhutagu üles rahvuslikku isamaalikku vaimu ja köitku meid kõiki kokku ühiseks suureks lahutamata kaitseleidiu pereks.

Tartus, 27. novembril 1927. a.

—dt.—

Üliõpilased kaitseleidus.

Jooni Tartu korporatsioonide malevkonnast:

Tartu maleva aastapäeva puhuks.

Tähtsa osa Tartu linna malevast moodustab akadeemiline noorsugu — üliõpilased. Suuremate üksustena esinevad siin 3. ja 4. malevkond, esimesse koondatud üliõpilasseltsid, teise — korporatsioonid. Peale selle on väiksem kogu üliõpilasi koondatud staabi kompaniiks, kuhu kuuluvad peajasjalikult maakondlike kogude liikmed.

Rääkides korporatsioonide (4.) malevkonnast tuleb pidada silmas, et siia kuuluvad ainult Eesti korporatsioonid. Saksa korporatsioonide sellekohane soovivaldus lükati malevkonna poolt, kus küsimus igas korporatsioonis arutusel oli, üksmeelselt tagasi. Eesti üliõpilased ei taha oma keskel näha elementi, keda nad kohtlevad tea-

tava umbusaldusega. Endised teravad vahekorrad Eesti ja Saksa soost üliõpilaste vahel ei ole veel ununenud. Sellega ei ole aga veel Saksa üliõpilaste osavõtt Eesti kaitseleiidust sootu võimatuks tehtud — nad võivad liituda mõne teise üksusega, kus neid soovitakse näha. Seni ei ole aga sarnast üksust Tartus nähtavasti veel leidunud.

Tartu Eesti korporatsioonide malevkond kujutab endast arvukamat ja distsiplineeritumat kaitseleidiu üksust. Malevkond jaguneb nelja kompaniisse (viies, keskkoolide vanemate klasside õpilased, on kujundatud iseseisvaks õppurmalevkonnaks), aluseks võttes suuremaid korporatsioone — „Vironia“, „Fr. Estica“, „Sa-

kala" ja „Ugala“. Vähemad organisatsioonid*) on nende juure liidetud rühmadena, kuuludes kompanii üldise juhatuse alla. Pea iga kompanii seisab sel kombel koos mitme organisatsiooni liikmetest, ainult „Ugala“ kompanii on koosnenud seni ainuüksi oma organisatsiooni liikmetest.

Missugune tähtsus on antud korporatsioonides kaitseliidu teenistusele, näeme juba sellest, et kaitseliitu kuulumine on tehtud liikmetele sunduslikuks. Astub üliõpilane korporatsiooni, on ta sellega automaatselt annud kohustuse ka kaitseliidust osa võtta, kuigi vormilik vastuvõtmine viimasesse sünnib malevkonna juhatuse poolt kompanii pealiku ettepanekul. Korporatsioonist lahkudes tuleb lahkuda ka vastavast kaitseliidu üksusest, s. o. 4. malevkonnast, samuti järgneb kaitseliidust lahkumisele või väljaheitmisele (ei ole seni veel ette tulnud) vastavast korporatsioonist lahkumine eo ipso.

Vanemad vilistlased seisavad kompanii nimekirjas toetajate liikmetena või vastavatel kohtadel, nagu kompanii arstid, velskerid jne. Nooremad kuuluvad otseteed aktiivliikmete hulka, kuid see ei ole neile sunduslik. Malevkonna juhatus on 5-liikmeline: pealik ja tema abi, kes maleva pealiku poolt nimetatakse ja vahastatakse, ja 3 liiget, võimalikult igast suuremast korporatsioonist üks — malevkonna üldkogu või peakoosoleku valimisel. Praegune juhatus: pealik J. Kase (Vironia), abi-pealik J. Viik (Ugala), O. Luha (Fr. Estica), A. Anderson (Sakala), Voitka (Revelia). Uueks pealikuks on ette nähtud O. Luha, kuna J. Kase instruktorina väga seotud on.

Esiailgu moodustasid kõik Tartu naisüliõpilaste organisatsioonid ühise kodukaitserühma. Kuid peagi sai erinemine vajalikuks ja praegu jagunevad ka naisüliõpilasteorganisatsioonid kaheks — selt-sid 3., korporatsioonid 4. malevkonna juure. Neid üksusi nimetatakse Tartu maleva kodukaitse ühingu jaoskondadeks malevkondade järele. Naiskorporatsioonid on igatahes väga kiiduväärse usinusega kannud oma peale võetud kohuseid ja 4. malevkonnale olnud suureks toeks varustuse muretsemisel, pidude ja omavaheliste tutvumisõhtute korraldamisel jne. Viimasel ajal on seal ka spordi- ja laskeriistade tundmaõppimise alal tegevust avaldatud hoogsas suunas. Oleme kindlad, et tõsi-

Tartu IV. malevkonna (korporatsioonide) juhatus; istuvad (pahemalt paremale): abipealik Joh. Viik (korp. Ugala), pealik O. Luha (korp. Fr. Estica), seisavad: A. Anderson (korp. Sakala), A. Lukin (korp. Fr. Liviensis).

se hädaohu puhul niisugune tugev naiste organisatsioon meeskonnale suudab pakkuda väga tähtsat toetust. Neljanda mk. jaoskonna praegune juhatus: juhataja Elsa Kase (Fil. Patriae), abi M. Osche (Amicitia), sekr. Erika Veidenbaum (Indla), abi Anette Tomasson (Lembela), laekur Liis Mattisson (F. Patr.). Ringkonna kogus on esindajateks Emma Sirg, Lelja Koppel, Elsa Jürgenstein. Mis puutub malevkonna õppetegevusesse, siis näitasid hiljuti korraldatud katsed, et üliõpilased-malevlased ei ole laiselnud: katsete tagajärgedega võidi täiesti rahule jääda, kõik tarvilikud võttes ja tehnilised oskused on omandatud teadlikult, nagu see haritud kodanikule vääriline. Katsetele ilmumise protsendi suuruse poolest tuli 4. malevkond teisele kohale (esimesel — Vabadusristi Vendade mknd).

Katsed sooritanud malevlased ei tarvitse enam nii sagedasti käia õppustel. Selle asemel on hakatud rõhku panema laskeosavuse väljaarendamisele ja üldistele taktikalistele õppustele. Täies ulatuses käivad õppuse alla noored, sügisel juure tulnud üliõpilased.

*) „Frat. Liviensis“, „Rotalia“, „Revelia“ ja „Rajala“.

Üliõpilaste kaitseliidu teenistus on perioodiline. Kõige intensiivsemaks ajaks tuleb pidada semestri keskkohta, kuna algus ja lõpp langeb harilikult eksamite ja muu tähtajalise ülikoolitöö hooaja peale, kus siis kaitseliit natukeseks „taganema“ peab. Vaikne on tegevus ka suvel, õppetöö vaheajal.

Peale otsekoheste ülesannete, mida kaitseliidu teenistus riigikaitse huvides taotleb, aitab see vabatahtlik kohustus silmnähtavalt kaasa ka Tartu üliõpilaskonna omavahelisele lähenemisele ja üksteise hindamisele. Kaitseliidu teenistuses seistes peavad loomulikult taganema orga-

nisatsioonide eneste ja organisatsioonide tüüpide vahelised teravused, andes aset ühisele äratundmisele: ühendus teeb tugevaks!

Eesti üliõpilaskond, rahva tuleviku lootus ja tugi, riigi tulevaste juhtide impulsiivne kogu ei tarvitse häbeneda: **Isamaa teenistuse on ta enesele vabatahtlikult võtnud südameasjaks.** Mitte ükski sõnades, vaid ka tegudes. Akadeemiline noorsugu on teadlik oma kohustustes ja vankumatu oma sihis.

Vivat et republica!

24. XI 27.

Kalevlaste aastapäev.

2. XII 1924. — 2. XII 1927.

2. detsembril möödus kolm aastat päevast, mil astus kokku pealinna agaramaid malevkondi — „Kalevi“ malevkond.

Õieti võib Tallinna sportlaste lahingkoondus vaadata tagasi küll juba 9-aastasele kuulsusrikale minevikule. Sest see oli ju 1918. a. novembris, kui asus Tallinnast mööda Narva maanteed kodukaitse retkele „Kalevi“ malev oma vahva pealiku Antton Ounapuu juhtimisel.

„Kalevlased“ — see nimetus oli neil saatusli-

kel päevil nagu sümboliks, lahinguhüüuks, uue lootuse ja tahte ärkamise hüüuks. Vabatahtlikud ja sõjakad sõdurid-sportlased pealinnast, koondunud „Kalevi malevaks“, olid need, kes tõid jälle lootuse ja usu juba vankuma löönud Põhja rindele ja löid punased salgad taganema juba enne, kui jõudsid kohale soomlased. Küsitagu tänapäev kord Ida-Harjumaa elanikkudelt, kelle vabastajaks olid kalevlased, kes need kalevlased on — küll need siis vastavad!

Tallinna maleva, Kalevi malevkonna 4. komp. võimlejate grupp. × Malevkonna pealik leitn. Pajusson. ×× Spordi pealik ja grupi juht res. leitn. Idla. ××× Komp. pealik ja grupi vanem res. leitn. Liivmann.

Hiljem, väeosade ümberformeerimisel, muutus Kalevi pataljon harilikuks sõjaväeosaks ja sulutati teistesse väeüksustesse.

Aga esimeste kalevlaste vaim jäi elama edasi! Jäi elama edasi vanadesse lahinguseltsimeestesse — pealinna sportlastesse.

Ja kui siis kolme aasta eest jälle kord hädaoht sai nähtavaks ja kõigile ilmus verekirjas kirjutatuna relvastatud valmisoleku vajadus — siis lõi kuulsusriikaste kalevlaste vaim jälle lõkkele. Paari päevaga oli organiseeritud mitmesajameheline kaitseliidu löökmalevkond — vanades traditsioonides ja vanas vaimustuses. „Kalevi“ malevkond oli esimeseks hästikorraldatud üksuseks meie kaitseliidus. Pealikuteks ja ridades palju endisi kuulsusrikkaid „kalevlasi“.

Ühtlasi näitas pealinna 1. realkool jälle kord eeskujule teistele koolidele: saatis „Kalevi“ male-

vasse oma vanemate klasside õpilastest koosneva kompanii — Eesti kaitseliidu esimese õppurkompanii, ja samaste kalevlaste hulka, kelle juhiks oli kord olnud nende endine armastatud ja kangelasena langenud õpetaja A. Õunapuu, kes omal ajal realiste oli koondanud Eesti vabariigi esimesteks kaitsjateks.

Pärast seda on „Kalevi“ malevkond oma eeskujuliku korraldusega ja temas valitseva meeleoluga alatasa täienenud. Tema sportlased on olnud need, kes alati toonud pealinna maleva võitjaks kõigil kaitseliidu spordivõistlustel — nii andes sportlist eeskujule kogu kaitseliidule.

Tervitusi ja õnnesoove, kalevlased! Õnnesoove teile, ja ühineme teiega teie endistes veristeski heitlustes lauldud hümnis: „Nõuab surm ka raskeid ohvreid sõjakäras rohkesti — truuks jääme isamaale viimse veretilgani!“ E. V.

Võru maleva aastapäev.

Aasta viljarikast tegevust isamaa julgeoleku kindlustuseks on Võru maleval seljataga. Tõeliselt sai Võrumaa kaitseliit juba üheksa aastat vanaks. Esimesed 8 liiget loetakse Võrumaa kaitseliitu juba 12. novembril 1918. a., ning ametlikult kinnitati Võrumaa kaitseliit 21. nov. 1918. a. sisekaitse ülema käsukirjaga.

See oli vabadussõja algpäevil, kui Võru keskkooli õpilased löid esimesi lahinguid Nõnova küla all. Need olid vahvad poisid. Need olid Võrumaa kaitseliidu esimesed liikmed, kellel isamaa-armastus südames ning vabadus kallis, et ei hoolinud oma elu vabaduse eest kaalule panemast. Kogu vabadussõja aeg võideldi ja ka võideti. Need, kes elusana ja tervena peale sõda koju jõudsid, valgusid laiali üle kogu maa. Kadus kaitseliit ning jäi ainult kaitsevägi. Ei olnud nagu enam tarvidust kaitseliidu järele. Kõik suikus, kuid siiski päris mägama ei jäädud millalgi.

Kui ei olnud seaduslikku õigust tegutseda avalikult, siis tegutseti salaja ning oldi igal ajal valvel ning valmis vabaduse kaitseks välja astuma.

Meid oli alul vähe, kuid meie pere on 1924. aastast, kui algasime tegevust vabariigi valitsuse poolt kinnitatud põhikirja alusel, seni viiekordseks kasvanud. Meil on jõudu ning meie püüame oma jõudu ka väärikselt isamaa julgeoleku kindlustuseks kasutada. Oleme palju õppinud, kuid ka veel õige palju on õppida ning neil on taht selleks.

Kapten J. Herman.

Võru maleva pealik.

Võru malev pühitses oma sünnipäeva 20. novembril. Kõik isamaad armastajad Võrumaa pojad on ühise lipu alla ühisesse perre koondunud. Maleva peres on vanu ja noori. Kõige vanem malevlane linna ümbruskonna malevkonnast, Võru vallast hr. Vill on 79-aastane ning kõige noorem 15-a. Harva on organisatsioon, kus nii mitmesugusest seisusest, nii mitmesugusest vanadusest, nii mitmesuguste vaadete kodanikkudest on moodustunud ühine pere, nagu seda on kaitseliidu malev. Möödunud aasta on maleval iseäranis te-

gevusrikas olnud. On väga palju õpitud ning edasi jõutud. Maleva edu õppealal on takistanud vastava eriharidusega allpealikute puudus, kuid möödunud tegevusaasta jooksul korraldas malev allpealikele kursusi, mis väga heade tagajärgedega lõpetasid ning mille tõttu uus elu malevasse on tulnud. Ka väga palju mõjus eduka õpetöö peale maleva pealike vahetus tegevusaasta keskel. Ühistunde kasvatamiseks on malev möödunud kevadel 5 kohas laagreid ja käesoleval sügisel 9 kohas kompaniidevahelisi taktikalisi õppusi korraldanud, millest osavõtt elav on olnud. Taktikalisi õppusi jälgisid Antslas kaitseliidu ülem kolonel Roska ning Vastseliina peastaabi õppepealik kapten Parts ning jäid korraldatud õppustega täiesti rahule. Iga malevlane on oma kõige paremat oskust ja tahet püüdnud esile tuua. Väga hoogsalt on malev laskeasjanduses ning spordis edasi jõudnud. Üleriiklikul kaitseliidupäeval tuli Võru maleva laskurgrupp esimesele kohale ning omandas kindral Laidoneri ja Latvija kaitseliidu poolt väljapandud auhinnad. Latvija Valga maa-

konna kaitseliidu polgu ja Võru maleva vahelistel laskevõistlustel 20. novembril tuli jälle Võru maleva laskurgrupp võitjaks ning omandas kõik väljapandud auhinnad peale ühe, s. o. viienda, koha.

Ka Võru-Valga-Petseri malevate vahelistel spordivõistlustel tuli Võru malev esimesele kohale.

Need auhindadega kroonitud võidud on suurt ja ennastalgavat pingutust malevlastelt nõudnud, kuid ühtlasi sellega on ka annud tõuget ja hoogu edasirühkimiseks.

Möödunud tegevusaasta jooksul on ka palju eriüksuse rühmitusi malevas ellu kutsutud ning noortele kursusi korraldatud. 63 noort malevlast on sõjaväeteenistusse mineku eel soodustusi saanud, kes 2 kuud, kes 4 kuud.

Viimasel ajal on kibe kodukaitse naisjaoskondade organiseerimine käsil. Ka siin on igalpool elavat osavõttu märgata, sest ei taha ka Võrumaa naine, kes vabadsõjapäevil kibedaid momente läbi elas, kodu julgeoleku kindlustamistöödest kõrvale jääda.

Kaitseväe staap 10-aastane.

6. detsembril s. a. saab kümneaastaseks Eesti kaitseväe staap — kogu Eesti kaitsejõu organiseerimise ja juhtimise keskkohaks.

6. dets. a. 1917 loodi Tallinnas I Eesti diviisi staap, kuhu kuulusid diviisiülemana kindralst.-al.-polkovnik J. Laidoner, staabiülemana kindralst.-al.-polkovnik J. Soots ja intendandina al-plk R. Reiman. Juba 1918. a. alul oli see Eesti väeosade koonduskeskus enamlaste vägivalla survele tegevuse lõpetanud. Saksa okupatsiooni alul kutsuti staap uuesti ellu, seekord oli aga Eesti sõjavägede ülemaks kindralmajor A. Larka ja staabiülemaks kindralst.-kapten N. Reek, kuni aprillis tuli uuesti tegevus lõpetada.

Eesti tegeliku iseseisvuse algamisel 12. nov. a. 1918, astus Eesti esimese sõjaministrina tegevusse kindralmajor A. Larka, kelle kantsleile täitis esialgu staabi kohuseid. 26. nov. määrati aga sõjaministriks K. Päts, kuna nüüd A. Larka jäi peastaabi ülemaks, kelle juhtimisel algas raske organiseerimistöö üksikute osakondade kaupa. Kuna aga peastaap niisugusena allus tsiviililisest sõjaministrile, moodustati 14. dets. operatiivstaap polkovnik J. Laidoneri juhatusel. See oligi tõeline alus praegusele kindralstaabile. Kui J. Laidoner 23. dets. 1918 nimetati sõjavägede ülemjuhatajaks, muutusid nii al.-polkovnik J. Sootsi juhtida olev operatiivstaap kui ka kindral-

major A. Larka juhtida olev peastaap ülemjuhatajale alluvaiks ja oli seega Eesti sõjavägede üldjuhatus enam-vähem loodud. Töö tagajärjekuse mõttes tuli aga staapi veel enam koondada — 24. veebr. 1919 kujundatigi ülemjuhataja staap, mille ülemaks oli al.-polkovnik J. Soots. Staabile allusid siis kindralstaabi valitsus kindralst.-al.-polk. J. Ringi juhtimisel, korraldusvalitsus kindralst.-kapten P. Lille juhtimisel ja suur-tükiväevalitsus Soome kindralmajori Londeni juhtimisel.

Rahuaaja alul pani ülemjuhataja J. Laidoner oma volitused maha ja ülemjuhataja staap muudeti 28. märtsil 1920 sõjavägede staabiks, millisenä püsis 1. nov. 1926, vahetades juhte ja nimesid.

Praegu kuuluvad kaitseväestaapi: kaitseminister — kindralstaabi kindralmajor N. Reek, tema abi k.-st. k.-major P. Lill, kindralstaabi ülem k.-st. k.-major J. Tõrvand ja kindralstaabi IV jsk. ülem kol.-lt. A. Traksmann.

Nende juhtimisel organiseerub praegu Eesti riigikaitse.

Meil on küllaldaselt põhjust pühendada oma paremad soovid meie kaitsejõudude juhatuse keskkohale ta aastapäeva puhul. Edu nende sihtide saavutamisel, mille poole püüame meiega!

1. detsember 1924. a. Tartus.

Mälestusi.

30. november 1924. a. oli kaunimaid päevi Tartus.

Temperatuur seisis kogu päeva — 1° C. Vastu õhtut hakkas sadama hõredaid lumehelbeid.

Tihenev hämarus laskus üle linna, sai üha valdavamaks ning mässis lõpuks kõik tänava otseku läbistamatusse uttu. Veel ei olnud süüdatud gaas ja elekter, kuid äride vaateakendest tänavale paisatud valgus oli küllaldane, et näha Emajõe Ateenaa valdavama kodanikkudekihi — kooli- ja üliõpilaste — liikvele tulekut.

Noor lumi ja külm meelitasid noorsoo tänavale ning nii nad liikusid külge küljes kinni, — muretumad, lõbusad, elurõõmsad, punetavil palgeil ja säravil silmil. Nende elurõõmus ja muretuses tundus mingi julgus, mingi kindel ja vääramatu enesetunne, noor, jõuline ja teadlik. Nad olid pääsnud äsjaste vihmasajuste ja poriküllaste oktoobri- ja novembripäevade vanglast ning hingasid nüüd täie rinnaga jahedat, karastavat ja puhast talveõhku. Nad olid eelseisvate lumiste, valgete ja säravate päevade ootel. . .

Ja imelik! Neid vaadeldes haihtus vanagi hinges mure ja raskuse masendav tunne. Sai otsekui avaramaks ja valgemaks noorte keskel olles, sest on ju noored rahva tulevik.

Ennastki viis kaasa too joovastav laine! Olla noor, elurõõmus, täis tuld ja jõudu!

Tõusis tahe midagi teha, midagi korda saata, millel rahva ja ühiskonna elus kasu. Oli umbes midagi sarnast meeleoludega, millised kammitseisid meeli ja mõtteid 1918. a. detsembris, kui *salaja kodunt ära jooksin ning toisto oneso-taolistega Tartut ähvardava punase laine eest taganesin*, et hiljem võitjana linna tagasi tulla. Siis olin ju veel nii noor, siis oli mind ja mu kaaslasti haarnud entusiasm, pigem alateadlik, oli õieti nooruslik, lapselik-naiivne huvi, kodukaitse instinkt või — võib olla — isegi sõjaro-mantika.

Millalgi hiljem ei ole ma tunnud täielikumat õnne, tõelikumat rahuldust kui silmapilgul, mil võitjatena sammusime Tartu tagasi — vabastatud kodulinna. Too õnn, too rahuldus oli lapse-lik, kuid ka ainult seepärast täielik.

Hiljem on kogu minu tegevus olnud teadlik, seepärast ka rahuldus oma saavutusi ainult teadlik, kuid seda tihedam ja kestvam ja püsivam.

Imelikud mõtted!

Miks külastasid nad mind just tol kaunil 30. novembri õhtul 1924. a. ja miks mäletan kõike seda nii täpselt nüüd, kolm aastat hiljem?

Kolm aastat on rahva elus lühike aeg, riiklikus või riigi elus veel lühem, eriti kui riigi või riikluse mõistet õieti ei mõisteta tõlgitseda. See väljendus võib mõnelegi näida vaidluskõhmisena, kuid iga tõsisemalt ja teadlikult mõtleja leiab, et säärane veendumus ei ole ekslik ning end lubab kontrollida ja tõestada tõsiasjade ja sündmuste varal.

On palju ühiseid jooni 1918. a. noore kooliõpilase ja Eesti rahva iseloomus. Samuti nagu noor kooliõpilane täis tuld, vaimustust ja entusiasmi, juhitud kodukaitse instinktist, viskus kogu rahvas 1918.—1920. aastail võitlusesse ja võitis. Rahuldus oli täielik, õnn tõeline, kuid alateadlik, otsekui noorel kooliõpilasel. Ning tolles alateadlikus õnne- ja rahuldustundes elasime kuni silmapilguni — 1. detsembrini 1924. a. —

missugune meile ähvardas kujuneda saatuslikuks ning ähvardas purustada meie õnne idüllil. Me olime kui lapsed, meie unustasime endid niipea kui tundisime eneste võitu. Meile ei tulnud meele vaadata tulevikku ning arvestada oluliselt, kainelt ja teadlikult.

Kuidas võisime teada, mis mõeldi ja mida kavatseti ja milleks valmis oldi konspiratiivsetes staapides, meie põranda all, meie kõrval ja meie ligiduses tol kaunil 30. novembri õhtul 1924. a. Meie ei võinud seda tõesti teada, — vastaksime noorte kooliõpilastena.

Kuid meie oleksime pidanud seda teadma ja peame seda ka praegu, — nii vastaksime teadlikena riigikodanikena. Ning teadlikeks selles saime kolm aastat tagasi — 1. detsembril 1924. a. Tolle päeva verine kogemus otsekui kainestas meid, tegi meid teadlikeks ning valvsaks.

Suuri ohvreid nõudis too kogemus meilt. Langesid parimad meie seast! Mälestame neid vaikselt leinas! Kuid meil ei tule vissisti enam ohvreid tuua, sest nüüd teab vaenlane, et me oleme valvsad, et me oleme enesekaitseks organiseerunud ning koondunud tihedaks ridadeks ülemaalse kaitseliidu lipu all.

1. detsembril ei tohi enam korduda!

1924. a. 1. detsembril hommik Tartus oli vaikne.

Karge ja külm hommik oli, kuid inimestes ei olnud märgata erilist elevust. Tõsi, ei teatudki küll Tallinna veristest sündmustest veel midagi, kuid liikusid ebalevad kuulused mingisuguse raudteesilla õhkulaskmisest, millega olevat toimunud riigivastased põrandaalused tumedad jõud. Tehti mitmesuguseid oletusi. Paljud olid kuulnud tugevat plahvatuse kargatust linna, arvatavasti mitte väga kaugel, mispärast arvati, et üle Emajõe viiv Jänese raudteesild olevat purustatud.

Kuid ei midagi kindlat. Kogu päeva kestes jäid Tartu elanikud teadmatusse. Ning teadmatust tegi kärsituks.

Alles õhtu eel tõi kohalik ajaleht täpsemaid teateid mässukatsest pealinnas. Ehkki esialgsete teadete järgi mässu kui niisugust kuigi tõsiselt ei saanud võtta, sundis see siiski kodanikke mõtlema.

Inimeste nägudel ilmnes murejoon. Kohtasin tänaval tuttavat juristi. Ta oli erutatud. Kõneles kiiresti ja žestikuleerides. Avaldas tõsist imestust, et seni rahvas ei ole enesekaitseks organiseerunud. Kaitsevääst ükski on vähe. On möödapääsmatult vajaline enesekaitseorganisatsioon kogu rahva osavõtul. Peame jälle pöörma tagasi tolele kaitseüsteemile, millest õieti võrsuski meie rahvavägi vabadussõja ajal. Peame uuesti koonduma kaitseliitu.

Soomlased on selles mõttes meist ees, on meist teadlikumad ja ettenägelikumad. Ei ole enam mingit põhjust viivitada kaitseliidu organiseerimisega.

Täna pühitseb kogu Tartu üliõpilaspere oma traditsioonilist 1. detsembril. Oleks väga ilus, kui võiksime aastast aastasse pühitseda traditsioonilist enesekaitse päeva, kaitseliidu päeva. Sellel on rohkem sisu, rohkem mõtet, rohkem realiteeti.

Nii.

Kõnetasin veel üht-teist tuttavaist-sõbrust. Kõiki kandis äge protestimeeleolu jultunud kuriteo ja kuritegijate vastu. Avaldati põlastust neile, kelle kuritegelise käe läbi langesid nii auväärt nimesid meie riiklikus ja ühiskondlikus elus, nagu minister Karl Kark, kolonel Rossländer j.t. Nägin, kuidas iseenesesse süvenenult ja vähe vimmas nagu ikka läks tänaval kiiresti mu vabadussõjaaegne pealik, vana vabadussõja veteraan Kuperjanovi partisanide pataljoni ülem kolonel Jaan Unt. Läks kiiresti ning minus vilksatas rõõmu- ja rahuldustunde sädemeke. Ma tean, too mees, vaikne ja sõnakehv, mõistab tegutseda.

Süvenesin uuesti enesesse. Külm oli laskunud tagasi. Öhtu oli võrratumalt vaikne ja mahe. Eelmise, 30. novembri 1924. a. öhtu mõtted valdasid jälle mu meeli. Ainult mingisugune raskepärane oli tunne oli. Oli otsekui häbi enese ja teiste ees, tundsin end otsekui süüdlasena enese ja teiste ees, — süüdlasena seepärast, et ei olnud liigutanud sõrme, et ei olnud tõstnud lille lille peale ei enese ega teiste kaaskodanikkude kaitseks.

Ja rumal oleks olnud ometi lohotada end, vabandada oma passiivsust ja saamatust asjaoluga, et keegi seda polnud teinud.

Kui imelik see kõik!

Oli möödunud ainult üks öö. Veel eelmisel öhtul olin nii rahulik või õnnelik... ja nüüd... Kui ruttu oleks võinud kõik muutuda, variseda kokku töö, mille ülesehitamisele asusin täis hoo- gu, tuld ja entusiasmi 1918. a. detsembris. Kui vähe puudus, et ei oleks tollest ilusast ehitusest, vabast Eestist, peale riismete midagi järele jäänud. Võib olla ainult ilus mälestus...

Ja see oleks võinud sündida ainsa öö möödudes.

Nii mõtiskelles liginesin diviisi staabile. Seal ometi midagi sünnib, võib olla midagi mõeldakse, midagi tehakse. Kuid enne kui jõudsin staabi hoone juure, peatas mind üliõpilaspatrull, püssid õlal ja kaitseleidu sidemed varukatel. Üks neist oli mulle tuttav.

— Nii. Kas sina siis ei ole veel?.. küsitles ta mind inestunult.

— Ei, kahjuks! — vastasin. — Kuid lähen praegu. Oli kiiret tegemist, ei jõudnud varem, — katsusin end vabandada.

Ning mul oli piimlik ja mul oli häbi. Juba olid teised minust ette jõudnud. Mina aga mõtlesin ja unistasin, tegin enesele etteheiteid ja süüdistasin end, kuid teised juba tegutsesid...

Siiski nüüd, kolm aastat hiljem, pole põhjust süüdistada enam ei ennast ega teisi. Kõik on aegamisi saanud teadlikeks oma kodaniku kohustusis, — üks varem, teine hiljem. Ning kõik on oma kohustusi jõudu mööda täitnud. Võib uhkusega vaadata praegu meie kodukaitse organisatsioonile — kaitseleidule. On tehtud tõsist ja austamisväärt tööd, mida väärikselt hinnanud ka meie teadlikumad hõimlased ja naabrid. Kaitseleiti ei ole enam lapsekingades, ei ole enam noor ja saamatu. Kuid kasvamine, jõudumine ja täienemine ei ole millalgi üleliigne.

Rohkem hoogu, rohkem vaimustust, rohkem tuld, rohkem entusiasmi ja rohkem eneseohverdumist!

Siis liigutame mägesid paigalt.

Kuperjanovlane.*

Komintern, tema relvastatud jõud ja ta võiflusmeetodid.

Kolm aastat tagasi püüdis komintern — kommunistlik internatsionaal oma käsilaste abil korraldada riigipöõret meie kodumaal, mis tolle aja õnneks meie kaitseasutuste energilise tegevuse ja kodanikkude kindla üksmeele tõttu korda ei läinud. Mälestades seda päeva, ei peaks meil olema huvituseita lühidalt tutvuda kominterniga, ta sisemise korralduse ja sihtidega ning nende relvastatud jõudude koosseisuga, millele ta end toetab. Seepärast esitame siin meie lugejaskonnale kokkuvõtliku ülevaate küsimuse kohta.

I.

Kommunistlik internatsionaal (komintern).

1915. a. septembris astusid Lenini algatusel liitriikide, keskriikide ja erapoolete maade sotsialistlikud „defaitistid (hävitajad)“ Zimmerwaldis (Schveitsis) kongressiks kokku.

Sel konverentsil võeti vastu resolutsioon, milles soovitatakse sabotaashi, üldstreiki ja vastuhakkamist relvastatud käel, lootusega, et see läbi sotsiaalset maailmarevolutsiooni saab ellu kütsuda.

Nõnda tekkis III kommunistlik internatsionaal — komintern.

Kaksteistkümmend aastat on sellest nõõdunud ning tänapäev ujutab ta kogu maailma üle oma organiseeritud spionaashi, propaganda ja hirmuga.

Komintern („Kommunistitsheski internatsional“) baseerub peajasaliselt pimedasõnakulmise põhimõttel. Tema täidesaatev komitee on kogu organisatsiooni ainuvalitseja. Sest hetkest peale, kus mõni kommunistlik partei III internatsionaaliga ühineb, kohustab ta end täidesaateva komitee käskudele vastuvaidlematult alluma.

„Igäihe III internatsionaali juure kuuluva partei programm peab täidesaateva komitee poolt olema kinnitatud. Kõik kominterni t. k. (täides. kom.) otsused on kõigile tema juure kuuluvatele parteidele sunduslikud.“ (III internatsionaali II kongress). Tema juure kuuluvad parteid on kohustatud igal ajal Moskvast saadetavaid inspektoreid vastu võtma.

Ühendusepidamiseks ja oma tegevuse korraldamiseks igasugustes kommunistliikludes par-

teides töötavad t. k. juhtimisel organisatsiooni-osakond, informatsiooni-osakond ja agitatsiooni- ning propaganda- ("agit-prop.") osakond. Nende osakondade organid igasugustes maades ei allu kohalikele kommunistlikele parteidele, vaid ainult t. k-le.

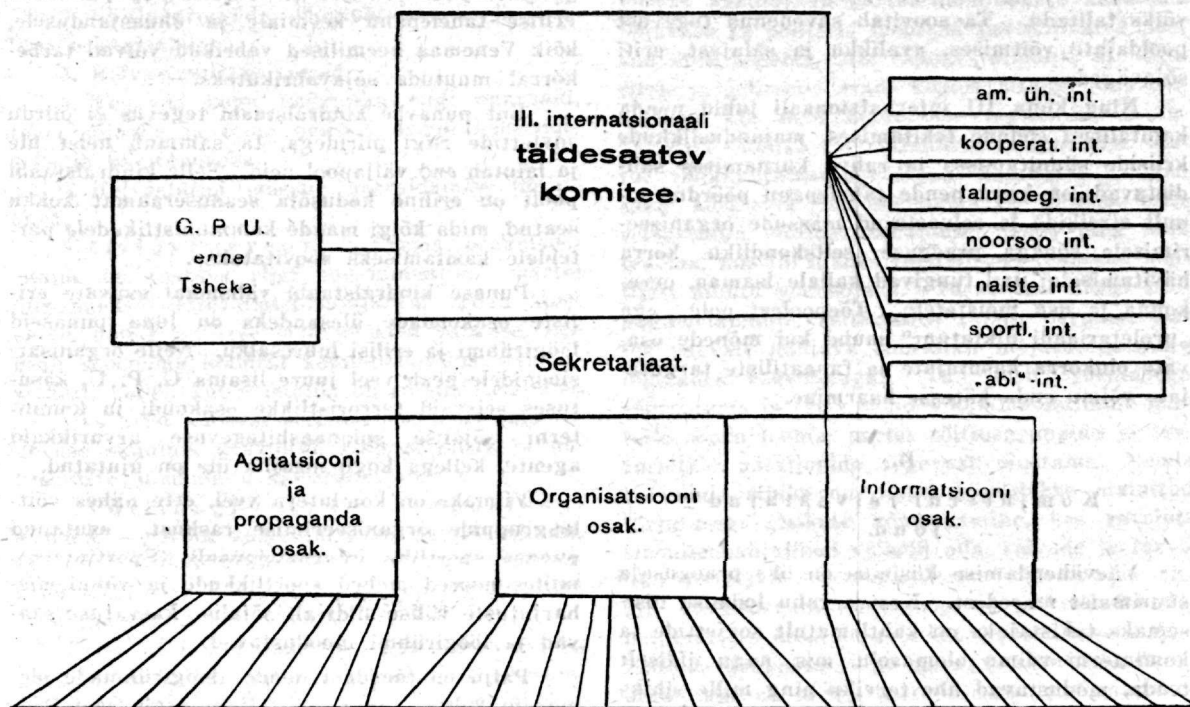
„Agit.-prop-i“ alla kuuluvad:

1) ida-propaganda-sekretariaat (kaugem- ja lähem-orient);

Pärast kominterni mitmekesiste osakondade loetlemist asume nüüd III internatsionaali põhimõtete ja programmi vaatlemisele, mida ta kõigi abinõudega püüab teostada.

Esitame siin väljavõtte kominterni V kongressi ametlikust teadaandest:

„Kommunistlik internatsionaal ühendab riiklike piire tunnustamata kogu proletariaadi rahvuse, seltskondliku seisukoha, usu ja soo peale vaatamata. Tema ühendab endasse kõik kommu-

Täidesaatva komitee osakondade alljaoskonnad ja agendid ning kommunistl. parteid (kominterni rahvusl. osakonnad).

2) eriliste gruppide sekretariaat (Põhja- ja Lõuna-Ameerika ja asumaad);

3) lääne-propaganda-sekretariaat (Lääne-Euroopa).

Peale selle alluvad t. k. käskudele G. P. U. (Gossudarstvennoje polititsheskoje upravlenie), endise tsheka välisvalitsused.

Veel teisedki organisatsioonid alluvad t. k-ile ja töötavad kommunismi arenemiseks kogu maailmas. Need on:

- 1) ametiühisuste punane internatsionaal;
- 2) punaste kooperatiivide internatsionaal;
- 3) talupoegade internatsionaal;
- 4) noorsoo-kommunistlik internatsionaal;
- 5) naiste punane internatsionaal;
- 6) sportlik internatsionaal;
- 7) punane „abi“-internatsionaal revolutsionäreidele.

nistlikud parteid ja moodustab endast proletarliku võitluse rahvusvahelise partei. Tema ülesandeks on tööliste vabastamine kapitalistliku ikke alt, kodanliku valitsuse hävitamise organiseerimine proletarise revolutsiooni abil.“

Kommunistlik internatsionaal kuulutab klasside võitlust. Ta võitleb usu, marksistliku materialismi vastu seisvate ilmavaadete, kapitali ja töö ühinemise, patsifistliku sotsialismi vastu.

Kodanliku riigivõimu purustamine ja võimu haaramine tööliste kätte on kominternil algeliseks tingimuseks kapitalistliku organisatsiooni üleminekuks kommunismile. Ka kodanikkude käest relvade võtmine ja seevastu proletariaadi relvastamine on III internatsionaali esimeseks sihiks.

Edasi õhutab kommunistlik internatsionaal:

- 1) tööstuslike ettevõtete sotsialiseerimist (liikumisabinõud, telegraaf, telefon, elekter jne.);

- 2) kinnisvarade proletaarset riigistamist;
- 3) pankade proletaarset riigistamist;
- 4) suurkauplemise riigistamist;
- 5) riigivõlgade annulleerimist;
- 6) väliskaubanduse monopoliseerimist;
- 7) trükikodade ja suuremate ajalehtede monopoliseerimist.

Et neile sihtidele jõuda, soovivad komintern revolutsionäärsete professionaalsete tüvikeste loomist, kes eriti oleksid dresseeritud hävitusevõitlusele ning kellega partei täiesti vabalt võiks talitada. Ta soovib süvenenud tegevust pooldajate võitmisel, avalikku ja salajast, eriti sõjavägedes.

Ning kuna III internatsionaali juhid nõnda kapitalismi sõdade tekitamises, majanduslikkude kriiside sünnitamises ja rahva kurnamises süüdistavad, on kogu nende tähelepanu pöördud ainult streikide ja relvastatud mässude organiseerimisele, sõnaga, praeguse seltskondliku korra hävitamisele; nad tungivad kallale isamaa, perekonna ja usu mõistetele. Tõepoolest pole aga „proletariaadi diktatuur“ muud kui mõnede osavate olukorra kasutajate ja fanaatiliste targutajate võimu enda kätte haarmine.

II.

Kominterni relvastatud jõud.

Väevähendamise küsimus on üks praegusaja suurimaist muredest. Kestva rahu loomise tõsisemaks takistajaks on kahtlematult sovjetide ja kominterni võimu olemasolu, mis, nagu üldiselt teada, modustavad ühe terviku ning mille sihiks on maailmarevolutsiooni organiseerimine. Sovjetide Venemaal ja kominternil on käsutada distsiplineeritud relvastatud jõud, kes neile pealepandud ülesandest on läbi imbinud. Seal on kõigepealt punaarmee oma pea 562.000-de mehega. Tema aastaeelarve ulatub umb. 600.000.000-i kuldrublani. Peale selle tegeliku väe seisavad G. P. U. (tsheka) käsutuses veel erilised pataljonid umb. 100.000-de mehega.

Punaväe ülemaks organiks on sõjarevolutsiooniline nõukogu. Temale alluvad punaväe kindralstaap ning selle mitmekesised valitsused, muu hulgas ka sõjaväe poliitiline valitsus. Rahvuslikkudest vägedest erineb punavägi peaaegselt temas pesitseva vaimu läbi. Ta lipp on punane. Ta sihid ei ole rahvuslikkude vägede omad. Ta juhivad ei jäta vähematki abinõu kasutamata, et sõduritesse ja punaväe ohvitseridesse istutada enamlist mõttekäiku. Tulevasi sõdureid hakatakse juba varasest lapsepõlvest alates sõjaliselt harjutama. 1925. aastal viidi sõjaline kasvatus koolidesse. Teoreetilisi õppusi peetakse viis tundi nädalas (miinimum), millele järgnevad kolmekuulised manöövrid üliõpilastele

ja kahekuulised alamate koolide õpilastele. „Komsomol“ (Kommunistiitsheski sojus molodeshi) õpetab „V.N.O.“ (Vojenno-nautshnoe obshtshestvo) abil linna ja maa noorsugu sõjakunsti algteadmistes. Propaganda peab ka tungima pioneeride (eaml. boys-scouts'id) hulka. Ka soovivad kommunistlik ajakirjandus kommunistliku partei liikmetele tungivalt end laskmises harjutada. Eriti selleks väljaantav sõjaline kirjandus pöörab kõigi kommunistlike lugejate kategooriate poole. Punaväe kindralstaap pühendab erilise tähelepanu keemiale ja õhuasjandusele, kõik Venemaa keemilised vabrikud võivad tarbekorral muutuda sõjavabrikuteks.

Ent punaväe kindralstaabi tegevus ei piirdu sovjetide riigi piiridega, ta sammub neist üle ja laiutab end väljapool neid. Selle kindralstaabi poolt on eriline kodusõja seaduseraamat kokku seatud, mida kõigi maade kommunistlikele parteidele käsitamiseks soovitatakse.

Punase kindralstaabi välismaal asuvate eriliste osakondade ülesandeks on luua punaseid löögirühmi ja erilisi luuresalku. Neile organisatsioonidele peab veel juure lisama G. P. U. käsutuses seisvaid terroristlike osakondi ja kominterni sõjalise spionaashitegevuse arvurikkaid agente, kellega kogu maailm üle on ujutatud.

Viimaks on komintern veel, ette nähes võitlusgruppide organiseerimise raskust, asutanud punase sportliku internatsionaali (*Sportintern*), milles noored mehed sportlike ja võimlemisharjutuste välise sildi all sõjalise kasvatuse saavad ja löögirühmi moodustavad.

Palju on tõendusid nende löögirühmade olemasolu kohta, nagu näit. Hamburgis aset leidnud kommunistliku mässukatse ajal, enamliku putshi ajal Tallinnas, enamliku mässu puhul Bulgaarias, Pariisi lähedal asuva Garches'i meelevalduse ajal 1924. a. jne. Ühe pealtnägija kirjelduse järele on viimane meelevalduskäik olnud järgmine:

„Möödasammumine pidi algama. Äkki kõlavad hüüded: „Punaarmee elagu!“ Rahvakogu valgub laiali ja ilmuvad löögirühmad. Nad marsivad küttide sammus ja täies varustuses nagu paraadil. Need uut liiki sõdurid kannavad mundrit: punases särgis, müts kaenlas sammub isand Marty nende ees. Iga löögirühma ees lehvib punane lipuke, mille pael kannab löögirühma nime: I löögirühm — Lenin; II löögirühm — Trotski; III löögirühm — Spartakus. Üldse on neid viis.“

Selle lühida kokkuvõtte järele mõistame meie kogu III internatsionaali poolt ta sõjaliste jõudude arendamisele pühendatud vaeva ning seda hoolt, millega ta seda arenemist püüab elustada.

Nõnda loodab ta praegust seltskondlikku olukorda lähemas tulevikus hävitada ja ennast kogu maailmas tule ja vere abil maksma panna.

Revolutsiooni sõjaline ja tehniline ettevalmistus.

Selle pealkirja all ilmus mõni aeg tagasi üks kirjutus ametlikus sovjetide väljaandes: „Sõjaline vaim ja revolutsioon“. Seda kirjutust soovitatakse enamlikele kindralstaapidele „kodusõja seadusraamatuna“. Ta jaguneb järgmistesse peatükkidesse:

1. Üldised märkused.
2. Vajalisema võitlusaparaadi organisatsioon.
3. Võitlusgruppide, löögipataljonide ja miilitsa organisatsioon.
4. Relvastamisküsimused.
5. Tegevus kogu kodanliku riigi aparaadi, tema sõjaväe ja tema politsei demoraliseerimiseks ja hävitamiseks.
6. Relvastatud mässu korraldamise üldine kava.

Võitlusaparaat. — Tema organiseerimine on vastava riigi kommunistliku partei ülesandeks; ettevalmistusajajärgul peab kom. partei looma aktiivse sõjalise keskrakukese. See peab koosnema kolmest kommunistlikust seltsimehest, kellel, kui võimalik, on sõjalisi teadmisi.

Üks neist kolmest seltsimehest peab oma tegevuse suunima kodanliku riigi sõjaliste ja politseiiliste jõudude demoraliseerimisele.

Võitlusgruppide organisatsioon. — Kõik kommunistliku partei liikmed, kes on relvakandevõimeised, võtavad võitlusgruppidest osa. Soovitav on ka võimalikult suurt arvu parteituid juure tõmmata.

Need salgad jagunevad kümnemehelisteks gruppideks, kellele antakse salajasi instruksioonid, mis koosnevad kahest osast: relvade käsitlemine ja spionaasid. Kümnemehelistel gruppidel on ülesandeks iga järgnevat sõda kodusõjaks ümber kujundada. Põhimõtteks on instrueerimisel grupi liikmeile anda tarvilisemad teadmised sõjapidamise lihtsama kuju kohta ning eriti uulitsavõitluste pidamiseks.

Ka soovitatakse erilist tähelepanu pühendada õistele võitlustele ja äkilistele, ootamatutele pealetungidele.

Et iga grupi instrueerimist varjata, tuleb neid mingisse võimlemis-, sportlikku või muusse lubatud organisatsiooni sisse lasta astuda.

Relvad ja moon. Kuidas relvu ja moonat soetada tulevasele punaväele, seda väljendab — „Kodusõja seadusraamat“ päris selgel keelel. „Relvade soetamiseks peab tarvitusele võtma kõik abinõud.“ Selleks tuleb sõjaväe arsenalidesse ehitada kommunistlikke „pesakesi“, välismaalt relvu osta, kontakti astuda eradepoodega.

Ühtki võimalust ei tohi jätta kasutamata, et lõhkeaineid koguda, neid kõigi abinõudega omandada ning igalt poolt, kus neid võib leida, tööstuslike ettevõtete ning eriti kaevandustes. Saadud materjalist tu-

leb väikestes eraviisil soetatud ateljeedes ilma kahtlust äratamata valmistada käsigranaate, lõhkepomme, pörgumasinaid ja gaasipompe. Nende ateljeede sisseeseade peab mobilisatsiooni puhul võimaldama tegevuse laiendamist.

Sõjaväe ja politsei demoraliseerimine. — Selle ülesande lahendamine kuulub eelmainitud „sõjalise triumfiraadi“ valdkonda ja teostatakse eriti selleks valitud seltsimeeste abil. Sõjaväe ja politsei demoraliseerimiseks kasutatagu partei naisliikmete kaastööd. Sõjaväes ja politseis teenivad parteiliikmed peavad kõik tegema, mis vähegi võimalik, et sõduritele ja politseile nende kohusetähtsust teha võimatuks, kui neid saadetakse tegutseda vastuhakanud tööliste või mässuliste talupoegade vastu. Sõjakuulutuse puhul peab kommunistlik „pesake“ kõik oma jõud ühendama, et kutsuda esile relvastatud võitlust kodanluse vastu, ning kõik tegema, mis tal iganes võimalik, et tekkinud konflikti muuta kodusõjaks. Ta ei tohi ühegi propagandabinõu käsitlemisest tagasi pörgata, alates vaevalt nähtava sõbraliku mõjutusega ning lõpetades väevõimuga. Ta peab vaenlasega sõbrustama ja tema ridades kommunistlikule parteile sõpru looma, partei võitlusgruppide ja terroristide pataljonide tegevust elustama. Nende sammude sihiks on, nagu kõneldakse mainitud kirjutuses: „isikute kõrvaldamine, kes revolutsioonile kahjulikud võiksid olla, relvade ja tarviliku materjali soetamine, korra õnnestamine riigis, vastasorganisatsioonide, s. o. kodanikkude, majanduslik hävitamine. Mis puutub fashistlikkusesse gruppidesse ja igasugustesse kaitseliitidesse, siis on nende vastu hirmu maksmapanemine tarviline.“

Relvastatud mäss. — Juhid peavad jõudma kahele sihile: vaenlase organisatsiooni lõhkumine ja proletariaadi võidulepäässmine. Paragraaf 31 ütleb: „Et vaenlase organisatsiooni lõpulikult hävitada, peab vaenuliste jõudude juhtide vastu hirmu sedavõrd maksuma panema, et algusest peale kõik vaenuliste organisatsioonide juhid „välja on tõugatud“ ning esimeses jões sõjaväe ja politsei kõrgemad juhid ning fashistid ning kaitseliitlased. Peame meeles tuletama Marxi sõnu: „Revolutsiooniga ei tohi mängida; kui ta on olnud, siis peab ta lõpule viidama.“ Paragraaf 34 käseb kõigi tähtsamate kontrrevolutsionääride, valitsuse liikmete ja kõigi mitte-kommunistlike parteide juhtide likvideerimist (s. o. tapmist).

Mainitud seadusraamatu kõrval on sovjetide sõjaväe kirjastusel veel kaks käsiraamatut välismaa kommunistide jaoks välja antud: „Tänavavõitlus“ ja „Barrikaadide ehitus tänavatele“. Neid, skeemidega varustatud, Euroopa ja Ida keeltesse tõlgitud käsiraamatuid levitab sovjetide punaväe kindralstaap kominterni välismaa

seksioonides, et nad neile oleksid juhtnöörideks.

Lõpuks olgu veel toodud mõned väljavõtted iseloomustavatest kommunistlikkudest instruktsioonidest:

I s p o l k o m i (ispolniitelnõi komitet = täidesaatev komitee) instruktsioon Balkani seksioonile (Vangistamise puhul hävitada.) (Isiklik.).

„Bulgaaria kommunistliku partei Ispolkomile: Balkani seksiooni Ispolkom peab möödapäasmatuks Balkani ühingu huvides vastuvaidelematult kohe järgmiste punktide täitmisele asuda:

„On tungivalt vaja sõjavägedes luua uued organisatsioonid.“

„Sofia politsei-prefektuuri ametkonnas peab kommunistlikkude tsentrite loomisele asuma.“

„Kommunistliku partei keskkomiteel on ülesandeks kõigi jõududega Bulgaaria pinnal asuva Vene valgekaardi lagunemisele kaasa aidata; sel juhul on juhtide väljakutumine ja tapmine lubatud.“

„Hävitav, eriti Tsankovi parteikaaslaste poolt avaldatav mõju peab kohe halvatama ning seks otstarbeks võib ministrite tapmisi teostada.“

„Aruanded kõigi sõjaliste krediitide üle tulevad üle anda nais-seltsimehele Jekimova'le ja Bojan'ile.“

„Organiseerimistööde lõpuleviimise tähtajaks määratakse 20. XII. 24.“

Üks teine 16-nest paragraafist koosnev salajane tsirkulaar avaldab salaagentidele täpseid juhtnööre nende tegevuse kohta. Esimene paragraaf kõlab: „Ole alati valmis juurdlemise alla sattumisele. Peida hästi kõik, mis sul on. Kui läbiotsimisel midagi ei leita, võid sa enda alati kergesti päästa.“

Üle kõige soovivad kommunistid hävitada rahvuslikkude vägede organisatsiooni. Toome siin veel ühe väljavõtte Bulgaarias (okt.—nov. 1924) peetud kommunistliku konverentsi resolutsioonist: „Kommunistliku partei antimilitarism koosneb kahest: kodanliku sõjaväe lagunemisest ning kasarmutes proletaarsete elementide loomisest, kes on määratud selleks, et alustada relvastatud mässu. Kommunistlik partei ei ole vae-

nuline militarismile. Vaenuline on ta kodanlikule militarismile. Et kindlustada proletaarset ja talupojalist võitu, loob kommunistlik partei proletaariaadi sõjalise organisatsiooni. Oma agitatsiooni, oma propaganda ja oma tegude kaudu võitleb partei kõige energilisemalt väejooksmise vastu sõjaväest, teenistuskohuste täitmise keeldumise vastu ja isikliku sõnakuulmatuse vastu sõjaväes. Kommunistlik partei ei hoidu sõjaväest kõrvale. Vastuoks, kommunistlik partei astub kodanlikku sõjaväkke, täiendab selles proletaarseid jõude kui ka vaesemate talupoegade omi ja loob selle revolutsioonilise sõjalise organisatsiooni, mis relvastatud mässu arenemise puhul etendab otsustavat osa.

„Selle agitatsiooni ja selle organiseerimistöö juures sõjaväes peame kõigepealt järgmist esile tõstma: Meie oleme kodanliku militarismi vastu, ent meie oleme ühe sõjalise tööliste ja talupoegade organisatsiooni poolt. Kodanlik militarism kaob alles kodanliku valitsuse kadumisega isendast.

„Me peame sõjaväe lagunemist kasutama, et luua kasarmutes revolutsioonilise sõjaväe rakkudes.“

* * *

Kõigest eelpooltoodust on selge, kuidas ja missuguste abinõudega tehakse kommunistliku uuristamistööd kogu maailmas. See tuletagu meile kaitseliitlastele ikka jälle meeles, et oleme enda peale võtnud alalise valveloleku ülesande ning töötanud seda täita oma elu lõpuni. Ärgem jäägem siis loiuks, vaid hoidkem silmad ja kõrvad lahti ning õppigem igaks juhuks meisterlikult käsutama oma relva. Kommunistlikule propagandale aga seadkem tegevusse vastupropaganda, veel põhjalikum ja kaaluvam, kaaluvam seepärast, et ta meil tuleb südamest, mispärast ta ka kergemini peab pääsema meie kaaskodaniku südamesse.

See on meile ainuke tee alal hoida rahu meie riigile ja talle ning ühes seega ka meile endile võimaldada kosumist ja edenemist majandusliku jõukuse, vaimlise kultuuri ja helge tuleviku poole.

Kodukaitse naisühing end organiseerimas.

Juba mitu aastat on meie Eesti naised kõigiti energiliselt osa võtnud kaitseliidu elust, igal pool on nad avitava käega toetanud kaitseliidu üksusi nende ettevõttes, palju tänuväärt tööd on nende

poolt ära tehtud kaitseliidule erasummade muretsemiseks, sanitaar-, toitlus- ja muudel aladel.

Ent siiski on kogu see tegevus kindlama organisatsiooni puudumisel, mis omakord jällegi oli

tingitud oma põhimääruste puudumisest, kannud enam-vähem juhuslikku laadi. Igas maanurgas ja ringkonnas on naised tegutsenud igaiüks omaette, teadmata seda, mis tehti mujal. Puudus neil ühine juhtiv keskkoh, kuhu üle maa kõik niidid kokku oleksid joosnud ja kust asja käiku ühtlasemalt oleks suudetud juhtida.

Kuid nüüd, kus kaitseliidu ülema käsukirjaga „Kodukaitse naisühingu määrused“ ajutiselt maksma pandi, pöördi kohe suure hooga enda lõpulikule organiseerimisele ja vastavate keskkohade loomisele.

1. dets. s. a. pidid juba kõigis ringkondades kodukaitse naisühingu ringkonnajuhatused ära valitud olema.

11. dets. s. a. astub kodukaitse naisühingu ülemaaline keskkogu, millesse igast ringkonnast kuulub kaks esitajat, Tallinnasse kokku, et luua endale ülemaalist keskjuhatus ja seisukohta võtta sarnaste tähtsate küsimuste kohta, kui seda on — kodukaitse naisühingu üldise korralduse sihtjoonte määramine, mille kohta esineb referaadiga üks kodukaitse Tallinna naisühinglasist, ja tuleviku tegevuskavade kokkuseadmine, mis-suguse aine üle refereerib üks kodukaitse Tartu naisühinglasist, kodukaitse naisühinglaste kongressil käsitatavad küsimused jne.

3. ja 4. jaanuaril 1928. a. peetakse juba Tallinnas kodukaitse naisühingu ülemaaline kongress, kus päevakorda on võetud rida tähtsamaid ja elulisemaid küsimusi meie kaitseliidu naiste tegevuse alalt.

Kogu selle organiseerimistöo kõrval on meie naised ka muudel aladel kõige muuga tegevuses. Keskorganisatsiooni puudumisel on näit. kodukaitse naisühingu Tartu ringkond enda peale võtnud „Kaitse Kodu!“ jõulunumbri jaoks materjali hankimise, kuna seda numbrit kavatakse välja anda erilise naisenumbrina. Nagu kuulda, on juba kogutud hulk huvitavat ja mitmekesist materjali, nõnda, et „Kaitse Kodu!“ jõulunumber vististi muutub silmapaistvaks ja kõiki rahuldavaks ning rõõmustavaks jõulupalaks.

Samuti on meie naised mitmel pool end rakendanud „Kaitse Kodu!“ levitamistööle ja sel alal saavutanud väga häid tagajärgi. Tahame loota, et ka teised naised liiaks ei põlga siin käsi külge panna ja viivad meie ajakirja tellijate arvujärjele, mis väärrib ta sihte, otstarvet ja sisu.

Vabadussõja esimene kahuripauk.

Miks kõnelda ühest kahuripaugust? Aga siiski — teie ehk arvate, et meie vabadussõjas esimene kahuripaugu laskis mõni meie välipatarei?

Eksite — esimene Eesti vabadussõja kolmetollilise kahuri pauk lasti Eesti kaitseliidu esimeselt soomusrongilt, praeguselt „Kapten Irvelt“, ning teda laskis Manalasse varisenud soomusrongide „Kartetsch“ — leitnant Reinhold Sabolotny.

Soovite kuulda seda lugu? Hüva, kuid üht ütlen teile, et kui teie kahtlete selle loo tõelikkuses, siis minge ja küsige seda mõnelt esimese soomusrongi veteraanilt. Kinnitan, et tean seda kõike täpselt, sest mul oli isiklikult au tookord näha ja kuulda seda kahuripauku...

Nii siis, kuulake, lugu enesest pole kuigi pikk.

Oli üks süngeist 1918. a. novembrikuu õhtuist (vist kakskümneskaheksas november), kui meid, vabatahtlikke, tulevase soomusrongi meeskonda, Kopli kaubajaama, esimese soomusrongi juure toodi. Ükski polnud varem meist soomusrongil teeninud, seda lähemalt näinudki; seepärast oli soomusrong meile täieliseks uudiseks. Ka rongi

juure toodud 1. ratsapolgu meestest kutsus meie „isa“ — kapten J. Pitka — välja, kes tahab rongiga rindele sõita. Ratsuritest tuli paarkümmend, teised panid lugu liig tõsiseks, — need pandi siis öö läbi ühes ohvitseridega raudteelt liiva vagunite soomustamiseks kandma, meid aga, see on — rongi meeskond, saadeti magama, sest nagu selgus, ei jõutud ettevalmistustega veel lõpule.

Rahva seas leidsime sooja, kuid mitte ülevoolavat vastutulekut; siinsamas liikusid ka kohalikud punased, kes tagasihoidmatult „kuraditele“, s. o. meile, köit soovisid. Järgmisel päeval toodi teade, et kohalikud enamlased tahavad ülemiste juures silda lõhkuda, et rongi kinni pidada. Hakati siis väljasõiduga kiirustama ja arvati, et siis need esimesed on, kes pihta saavad. Ning samal päeval kell 3 peale lõunat algas Tallinna kaubajaamast Eesti kaitseliidu esimese soomusrongi sõjasõit Narva rindele...

Rongil sõitsid sõjalased, kelle isikud ja kangelasteod praegu legendaarseina liiguvad; need olid — kaptenid J. Pitka, K. Parts, A. Irv, J. Ratassepp, leitnandid R. Sabolotny, R. Tiilmann ja teised.

Teel kuulipildujaid proovides ja raudteesilda-dele, mis peaaegu kaitseta ja valveta leidsime, kohalikkudest kaitseliitudest ja vallavalitsustest valvet korraldades jõudsimme kell 11 õhtul Rak-verre. Vaksalisse oli rahvast murruna kokku tulnud; oli vaimustatud nägusid, annetati koguni lilli, oli ka kahtlejaid, isegi vaenulikke ähvardusi. Sealses sõjaväeköögis oli meile õhtusöök valmistatud. „Isamaa hiilgava pinnale paistab...“ lauldes, tõrvikud ees, suure rahvahulga saatel marssisime linna.

Järgmisel hommikul saime käsu sõita Kundasse, et sealset rannavalvet, kes kohalikke enamlasi ja vaenlase dessanti kartis, vähe julgustada. Kunda rannas proovisime oma täakideta Vene ja Jaapani püsse, et näha, kas nad üldse lasevad. Õhtupoole pöörasime Rakverre tagasi. Seal saime sinna jõudnud viimaselt sakslaste rongilt mõne kasti käsigranaate ja konserve.

Teatati, et punased Auvere vallutanud, ning rinde juht tegi meile ülesandeks neid sealt välja lüüa. Sõitsime öösel välja ja ilma suuremate takistusteta jõudsimme Vaivarani, kust kõik jaama-teenijad, peale tubli jaamaülema-abi, kes hiljem punaste timukate ohvriks langes, olid lahkunud.

Eriti selgesti peegelduvad mälestustes järgmised pildid:

Möödunud Vaivara jaamast, näeme kaugel ees raudteel vedurit ja mõnd vagunit meie poole liikuvat. Kahelpool raudteed liigub meile vastu tugev punamadruste salk, kuna keskel, roobastel, vedur mõne vaguniga kaasa liigub. Kohe tehti kapten Pitka poolt korraldus — a v a d a v a e n l a s e p i h t a k a h u r t u l i, Ent seal tuli ilmsiks, et esimese kahuri lukk oma otstarvet ei

täitnud (meie rongil oli kaks kolmetollilist Vene välikahurit, millest ühel lukk puudus. See tegi meile hiljem palju meelepaha) ja seepärast tuli tagumise kahuri lukk esimese külge panna. Kõik see võttis palju aega.

Selle ajaga on punamadrused meid märganud ja ahelikku paiskunud, kuna vedur vagunitega tagasi hakkas liikuma. Samal ajal saadi aga ka meie kahuri laadimisega hakkama ja „Kartetsch“ andis punaste aheliku pihta tuld...

Käib kohutav kargatus, kahurplatvorm kaob meie kõigi suurimaks ehmatuses suitsupilvesse, ning temalt lendavad mustad tombud kõrgele õhku... Meil kõigil sähvatab mõte peast läbi, et kahuri lukk ei pidanud ja laeng end tagant välja löi, kahurmehi purustades. Ent järgnevatel hetkel selgub, et õhku olid lennanud ainult kahurplatvormi küljelauad ja liivaga täidetud kaitsekotid...

Selle kõrvulukustava paugu järele kadusid aga punased metsa. Sõitsime veel vähe maad edasi, kui äkki mägestikust meie peale püssi- ja kuulipildujatuli avati. Rong jäeti seisma, üks kahurohvitserest, kelle nime olen unustanud, ronis lähedaloleva Vaivara kiriku torni ja hakkas sealt tuld juhtima mägedes asuva vastase pihta. See oli meie soomusrongi esimene tuleristimine.

Olen oma jutustusest vähe kõrvale kaldunud; lubasin teile jutustada vaid vabadussõja esimesest kahurpaugust. Jah, see esimene vabadussõja ja esimese soomusrongi kolmetollilise kahuri pauk jääb mulle meele surmani, sest sellele järgnes aastapikune kahurimürin, mis hiljem kuuli-kuueteistkümmetolliliste ettekujutamatu mürinani tõusis!... E. Ms.

Käsi- ja püssigranaadid tänavvõitlustes.

Maailmasõja järelkajana on kodusõjad kujunenud viimastel aastatel sagedasiks nähtusiks. Tegevus nende puhul on koondunud enamasti linnadesse ja avaldub võitlustes tänavail. See asjaolu on sundinud mõtlema asjast huvitatuid tõsisemalt, kuidas ja missuguste relvadega korraldada niisuguseid võitlusi kõige edukamalt.

Tänavvõitlus koosneb peaaesjalikult majade ründamisest ja lahingutest kitsail ning barrikaadeeritud tänavail, kusjuures tarvitatakse peaaesjalikult püssi- ja käsigranaate.

Arvestades tänavail ette tulevaid sopppe, värvavaaluseid, väljaulatuvaid ehitusi ning barrikaade leiame, et püssikuulide eest võib varjuda, kuid kaugelt mitte granaadikildude eest, mis tungivad igasse nurka. Järelikult selgub sellest granaatide tarvitusele võtu tähtsus tänavvõitlustes.

Lahing granaatide abil on küll raskemaid; ta nõuab suurt julgust, leidlikkust, osavust ning tähelepanu, kuid tagajärjed võivad olla üllatavad, kui mitte otsustava tähtsusega.

Heade tagajärgede saavutamiseks peab tegema enne võitluse algust põhjaliku ja otstarbekohase luure, selgitades, kus asuvad vastase barrikaadid ja toetuspunktid, tuleside toetuspunktide vahel, laskemoona tagavarad, kõnepunktid, varjatud lähenemisvõimalused ja tänavate ühinemiskohad.

On loeteldud teated saadud luurelt, tuleb töötada välja täpne, detailidesse ulatuv tegevusplaan, iseäranis aga toetuspunktid rünnakuks. On see sündinud, jaotatakse käsutuses olev meeskond ja granaatide tagavarad, vastavalt ülesandele ja olukorrale, gruppidesse, andes igale grupile oma eriülesande. Üksikud grupid liiguvad

iseseisvalt, kuid täpselt ettenähtud plaani järele vaenlasest vallutatud asukohtade poole. Liikumisel, mis sünnib kolonnis, distantsidega olukorrale vastavalt, tuleb kasutada igasuguseid tänavail leiduvaid varjendeid, nagu majaseinu, aedu, väraaluseid jne. On aga tänavad sirged ja ei leidu nimetatud ligipääsu võimalusi, tuleb kasutada vaenlase tule paralüseerimiseks kuulipildujate või püssigranaatide võimet.

Jõudes kohani, kust oli kavatsetud teostada rünnakut, tulevad võtta vaenlase asukohad tugeva ja mõjuva granaatide tule alla ning jätkata tulistamist seni, kuni vaenlase tuleandmine vaigib, siis, katkestades järsult tulistamise, tungida kiiresti vastase asukohtadesse.

Majja tungides visata alumise korra akendest granaate tuppa ning kohe pärast granaatide lõhkemist tungida samade akende kaudu igast küljest majja, kus jällegi puhastada käsigranaatide abil tuba toa järel vaenlastest.

On aga majjal palju tube, tulevad võtta tarvitusele ettevaatuse abinõud, esiteks, et vaenlane ei tungiks ootamatult peale juba läbikäidud ruumest, ja teiseks, et mitte põrgata kokku oma meestega, kes tungisid sisse teistest külgedest.

Tubade puhastamisele vaenlasest järgneb veel tema väljalöömine keldritest ja põõningult, millega oleks likvideeritud vaenlase vastupanu lõplikult rünnatud majas.

Mitmekordsete majade ründamisel tuleb oletada, et vaenlase peajõud asub esimesel korral, kuid ei tohi unustada, et ka teistel kordadel võivad olla vaenlase granaadipildujad. Et nimetatud juhtudel mitte sattuda vaenlase granaatide tule alla, on vaja leida kohad, kust soodus võtta maja ülemiste kordade aknad püssigranaatide tule alla.

Käsigranaatide pildumisest kõrgemate kordade akendes tuleb hoiduda, sest halvasti sihitud granaadid võivad saada vastu seina põrgates tagasikukkumisel endale hädaohlikuks. Püssigranaate selle vastu võib lasta täpselt soovitud aknasse püssist, ilma et tänavatel olijaid ähvardaks hädaoht.

Lõpuks olgu tähendatud, et lahing granaatidega nõuab suurt püssi- ja käsigranaatide tagavara ja olgu hoolitsetud aegsasti, et tagavarade täiendamine võiks sündida korralikult ja kiiresti, sest sellest oleneb ettevõtte kordaminek.

G. H. M.

Kodukaitseühinglased naiskaitseliitlased!

Tänavune jõulunumber — on teie number!

Ilmub suure s värvilises kaustas.

Käsitab naiskaitseliitu puutuvat materjali igakülgsest. On rikkalikult varustatud piltide ja huvitavate artiklitega.

Read koomale, Eesti naised!

Asuge oma esinumbri levitamise eeltöödele, kooguge nende nimesid, kes soovivad saada naiste erinumbri, mis suure kausta ja sellega ühenduses olevate suurte kulude peale vaatamata maksab ainult Mk. 50.—

Jõudu tööle ja edu!

„Kaitse Kodu!“ toimetis.

Rootsi vabatahtlikud kütiorganisatsioonid.

Laskeasjandusele osutati juba vanal ajal Rootsis suurt tähelepanu. 1840. a. leidus ühingu, mis oma eesmärgiks olid seadnud laskeasjanduse arendamise vastavate harjutuste abil.

Tõusuajaks osutus 1860. a., mil algas vabatahtlikkude kütiorganisatsioonide asutamine. Vabatahtlikkude organisatsioonide loomine sündis Inglismaa eeskujul. Tol ajal kuulusid kütiorganisatsioonide tegevuskavadesse ka sõjalised õppused; hiljem, 1880. aastal, aga mindi üle puhtlaskealale.

Praeguse kuju omandas vabatahtlik kütiorganisatsioon 1893. a.

Praeguse kuju peajooned on järgmised:

Kütiorganisatsioonid ühinevad maakondade kaupa kütiühinguteks, mis omakorda alluvad vastavale peaorganisatsioonile, mille asukoht Stokholmis.

Kütiorganisatsioonid valivad peakoosolekul oma liikmetest koosneva juhatus. Samal juhul valitakse ka üks esindaja, kes võtab osa peaorganisatsiooni tööst Stokholmis.

Selle peaorganisatsiooni tegevust, milleks on kõikide kütiühingute ja seltside tegevuse juhtimine, kontrollib valitsus. Peakoosolekute otsusi teostab täidesaatev komitee.

Vabatahtlikkude kütiorganisatsioonide kaitsjaks (chefiks) on Rootsi kuningas. Troonipärija on peaorganisatsiooni auesimeheks.

Kütiorganisatsioonide tegevus sünnib ühe, valitsuse poolt igal aastal väljatöötatud laskeprogrammi järele, mis võimalust mööda on ühtlustatud kaitseseväelaskeprogrammiga. Kõikidel laskmistel tarvitatakse sõjaväepüsse.

Kütid jagatakse oma laskeosavuse järele 4 klassi ja kahte algklassi.

Selle süsteemiga on laskeõpetuses saavutatud häid tagajärgi.

31. detsembril 1925. a. kuulus riigi 27 kütiühingusse 1778 kütiiseltsi.

Liikmete arv tõusis 115.103-ni, neist loeti aktiivliikmeteks 106.463 ja passiivliikmeteks 8.640 isikut.

Läinud aastal on lastud kokku üle 11 milj. täispangu 100—600 meetri kauguselt. Sellest määrast umbes 10½ miljonit õppelaskmisel, kuna ülejäänud osa harjutustel maastikus.

Praegu on Rootsis üle 4000 moodsa lasketiiru.

Kahe silma vahele

*ei tohi te jätta, et „Kaitse Kodu“
tafab teile teha suuri kingitusi. Lu-
gege leheküljelt 898.*

Laskmist maastikus vastavate märkide pihta võib pidada õppelaskmise viimseks staadiumiks. Sarnaseid laskmisi korraldas möödunud aastal umbes kaks kolmandikku kütiiseltsidest.

Laskeosavuse eest jagatakse igal aastal riiklikke aumärke.

Hea pildi armastusest kütiorganisatsiooni vastu annab asjaolu, et 30 aasta jooksul lastud 320 miljonit täispangu rahalisest väärtusest, 32 miljonist kroonist, on kütid ise kokku pannud 22 miljonit krooni.

Samal ajal annetatud laskemärkide arv ulatub 278.953-ni.

Rootsi kütiorganisatsioonide hea külg on eriti nende kindel kord, millist on mitmed teised maad kasutanud eeskujuks. Suureks plussiks on samuti kavakindel tegevuse korraldamine.

Rootsi sõjaväelised autoriteedid hindavad kütiiseltside tegevust riigikaitse mõttes kõrgelt.

Mõtteid isamaast.

Pole olemas teist patriooti kui vooruslik tubli mees, mees, kes saab aru ja hindab kohustusi ning kogu jõuga katsub neid täita.

Silvio Pellico.

* * *

Halb poeg ei saa olla hea kodanik. Ei seal tunta isamaa-armastust, ei seal ole vapruste idugi, kus valitseb tänamatuse pimedus.

Silvio Pellico.

* * *

Kes hästi teenib oma isamaad, see ei vaja esivanemaid.

Voltaire.

* * *

Iga koht on austatav, kus võib isamaad teenida.

Royore.

* * *

Kui hale mul on teist, kes teie ei tunne isamaa-armastuse ülivat rõõmu.

Kuningatar Hortense.

KAKS MÖÖDUNUD NÄDALAT

Need kaks möödunud nädalat on olnud sündmusterikkamad kõigist neist eelmistest „kahest nädalatest“, mille ülevaateid ülal seisva peal kirja all oleme meie ajakirja veergudel toonud.

Kõigepealt olgu nimetatud valitsuse kriisi, mis tekkis Pikalaenu panga küsimuse lahendamisel. J. Teemandi valitsus on lahkunud, ja praegu, kus need read lähevad trükimasinasse, sepietakse uut, aga pole veel valmis sepietatud. Kõigepealt ei võtnud asunikud, kelle häälled kriisi välja kutsusid, uue valitsuse moodustamist enda peale. Teisena ei saanud sellega hakkama tööerakond oma juhi A. Anderkopi näol. Kolmanda keskriühma esindaja J. Tõnisson, kellele riigikogu esimees kesknädalal tegi ettepaneku valitsust moodustada, peab veel läbirääkimisi üksikute rühmade esindajatega.

Kaitseliidu enese elus oli tähtsamaks tegevuseks lendkooli õppetegevus Tapal, Võrus ja Keilas, mis üllatavalt hästi on õnnestunud. Tallinnas k.-l. peastaabis olid kaitseliidu ülema juhatusel nõupidamistel koos kõigi malevate pealikud. Arutati tähtsaid kaitseliidu elusse ja tegevusesse puutuvaid küsimusi ja tehti rida otsuseid.

Ilusa algatuse tegi Tartu kodukaitse naisühing. Nimelt andsid nad 1. detsembril Tartu Peetri kirikus oma pühaliku „lindatõotuse“, mis sarnaneb kaitseliitlaste pühalikule vande. See on eeskuju, mis väärrib kõigi teiste „lindade“ järeletegemist — aitab kaasa nende tänuväärt tegevuse elustamisele ja seab neile silma ette kohusetäitmise vajaduse.

1. detsembril möödus kolm aastat silmapilgust, mil mujalt salaja sisse tunginud palgatud isikud tahtsid hävitada meie iseseisvuse. Võitlus nende palgalistega nõudis meilt küll arvuliselt vähe ohvreid, kuid seda kallimad on meile need langenud. Kolmandal aastapäeval, tuletati meele seda silmapilku vaikses leinas. Seks korraldati koolides mälestusaktusi ja kirikutes leinajumalateenistusi. Viimastest võtsid osa ka väeosad. Sõjaväe ühendatud õppeasutustes oli 1. dets. 1924. a. langenute mälestamise korraldus

järgmine: Kell 5.27 min. homm., pealetungi momendil, sõjakoolis traditsiooniline häire; kell 14.30 min. aktus Tondil asuvate üksuste kaitsevälastele kadettide söögisaalis. Aktus algas õp. Stokholmi vaimuliku kõnega, millele järgnes päevakohane kõne sv. ühend. õppeasutuste ülema kindralst.-kol. Jonsoni ja aktuskõne riigikogu esimehe K. Einbundi poolt. Kella 15—17 korraldati ohvitseride kooli üksustes ja juurekomandeeritud üksikus eskadronis langenute mälestamist ning päeva tähtsuse selgitamist. Väljaspool Tallinna korraldati jumalateenistused neis kirikutes, kus maetud 1. dets. ohvreid. Linnades olid jumalateenistused 1. dets., maal esimesel pühapäeval, s. o. 4. detsembril.

Käis Tallinnas Läti saatkond välisministri Ciensiga eesotsas, kus moodustati ühes meie riigitegelastega Eesti-Läti tollikonverents. Kuid see konverents ei leidnud teid, mis võimaldaksid üle saada neist raskustest, mis tolliliidu teostamisel tekkinud. Konverentsi taheti laupäeval ja pühapäeval Riias jätkata, kuid sellest loobuti.

Elläinud kesknädalal sõitsid Tallinnast mõned sõjaväe ja üks „Aero“ lennuk Helsingi. Merel sattusid lennukid paksu uttu, nii et nad tee käest kaotasid. Lõppeks jõudsid sõjav. lennukid Helsingi, aga „Aero“ oma jäi kadumaks. Kohe asuti Soome poolt teda otsima, ja ka meie poolt saadeti välja paar sõjalaeva. Kuid kõigist otsimistest hoolimata ei leitud lennukit. Vististi sündis lennuki allalaskmine kuskil Soome rannikul niivõrd õnnetult, et mehed uppusid. „Aero“ lennukil oli Tallinnast välja sõites peal kolm meest: juht, mehaanik ja ratsaväe rittmeister A. Klinthö, kes viibis Tartus ratsariigemendi jaubelipidustustel.

Alles hiljuti valitses meil väljarändamise ärevus. Austraalia oli paljudele õnnemaaks, kust loodeti kerge vaevaga jõukust ja hõlpsat elu. Nüüd näib väljarändamise iha vaibuvat, sest alaliselt tuleb õnnemaalt teateid, et seal mingit õnne sülle ei lange, hoopis selle vastu: inimesed satuvad äärmistesse raskustesse. Ongi

juba mitmed sealt tagasi kodumaale jõudnud. Tuleks neid veel rohkemgi, aga rahapuudus ei luba seda. Nüüd tegi Soome ja Eesti konsul Sydneys, hra H. Tanner, meie välisministeeriumile ettekande, milles ta kõneleb neist raskustest, mis soomlasi ja eestlasi väljarändajaid Austraalias ees ootab. Ainult see võib seal ehk aastate kestes rahuldavale järjele pääseda, kes lähe tegeva kapitaliga ja kes ei põlga selle juures kauakestvat rasket tööd. Igasugune ker-

ge elu leidmine on tühi lootus, mis muutub seal raskeks pettumuseks.

Loodetavasti avaldab see seletus nende peale, kellel iha väljarändamiseks, teatud mõju.

Leedu elab ärevaid päevi. Voldemarase valitsus püsib veel küll, kuid ainult äärmise terrori ja vägivalda abil. Kardetakse iga silmapilk mässu puhkemist ja ka poolakate poolt provotseeritavat emigrantide sissetungi.

Jumalamuidu igaüks liikuva varanduse omanikuks!

Niisuguse võimaluse annab igaühele „Kaitse Kodul“ oma võiduloosimisega. See pannakse toime 1928. aasta tellijate vahel, kes hiljemalt 1. jaanuariks 1928. a. on tellinud „Kaitse Kodu!“ ja talitusele, Kaarli t. 8, kõnetraat 3-70, täielikult on tasunud „Kaitse Kodu!“ 1928. a. tellimisraha.

Võiduloosimise võidud on järgmised :

1. võit hea jahipüss.
2. „ „ jalgratas.
3. „ „ raadioaparaat.
4. „ väikesekaliibriline vintpüss.
5. „ „Kaitse Kodu!“ 1927. a. aastakäik iluköites.
6. „ „Kaitse Kodu!“ 1927. a. aastakäik harilikus köites.

Seega on kõik võidud väärtuslikud ja vajalised igale kodukaitsjale ja kodanikule. Kõnelege loosimisest igale tuttavale ja saatke ka ise tellimisraha aegsasti ära, et te ilma ei jääks „Kaitse Kodu!“ uueaastakingist.

Loosimine pannakse toime „KAITSE KODU!“ talituse ruumides 5. jaanuaril 1928. a. kell 10 õhtul.

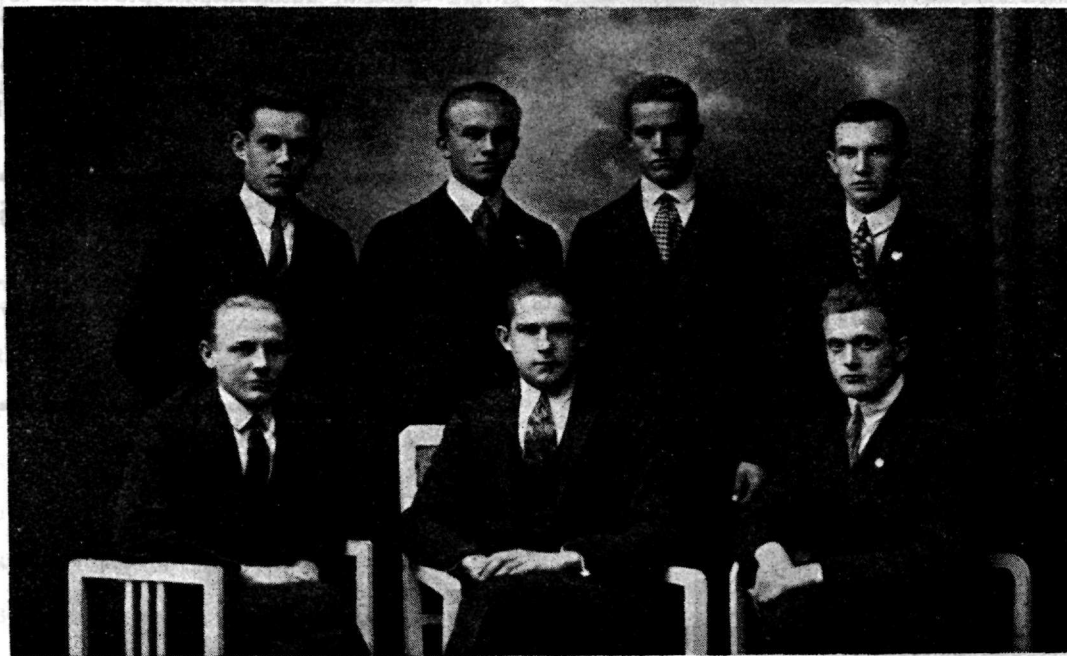
Tartu õppurmalevkonnast.

Tartu õppurmalevkonna juure asutati hiljuti kodukaitsesühing, mille liikmeteks võivad olla naisõpetajad, õpetajate abikaasad, õppurite vanemad, endised õpilased ja naisõpilased. Esimesena andis vormilise loa kommertsgümnaasiumi õpetajate nõukogu, lubades malevkonna kodukaitsesühingusse astuda 32 vanemate klasside õppurit.

Õppurmalevkonna juhatus otsusel hakatakse malevkonnale vastu võtma toetajaid liikmeid. Malevkonna toetajad liikmed võivad olla õpetajad, õpetajate vanemad, vilistlased j. t., kes kaitseliitu ei kuulu, kuid kes kaasa tunnevad kaitseliidu ideele. Liikmemaksuks määrati 500 mk. aastas.

Vabadussõja ajal tegutsenud Tartu kooliõpi-

laste pataljoni lipp hoitakse alal ühes jalgväerügemendis. Nüüd on õppurmalevkonna juhatus pöörmud vastavate ülemuste poole selle aegloolise mälestuse üleandmiseks malevkonnale, sest et viimane on kooliõpilaste pataljoni järeltulija. Viimasele pandi alus 1918. a. novembris kaitseliidu löök- ja lensalkade näol, hiljem vormeeriti Tartu vabatahtlikkude pataljon, mida juhtis praegune riigikogu esimees noorem-leitn. K. Einbund, selle järele al.-kapt. O. Eller. 1919. a. mais vormeeriti Tartu kooliõpil. pataljon, kes sõjategevusest Pihkva all osa võttis, kus 19. aug. lahingus Šepetsi küla all 11 õppurit langenutena kaotas. Likvideeriti pataljon 1. aprillil 1920. a. E.

Tartu kaitsemaleva IV mlvk. õppekompanii pealikutekogu 1926. a.

Kaitseliitlase ihukate.

Hea ja odav riietus annab jõudu ja julgust.

Kuigi maal välistöödest käed puhtamaks hakavad saama, on tööd iga näpu jaoks küllalt. Teiste tööde juures ei tohi ununeda aga kodukaitsele kaasaaitamine.

Peale õppuste on kaitseliitlaste esimeseks ülesandeks riiete küsimus, sest kõigist õppustest on niidina läbi joosnud üks nähtus: Vastavas vormis on kaitseliitlase enesetunne palju suurem ja esinemine julgem. Ning seda ongi tarvis.

Aga on ju riiete küsimus ka üks valusamatest küsimustest. Praegusel ajal, kus majanduselu raskused end eriti tunda annavad, oleks nagu korralikust riietusest ülearune kõnelda. Ja iga asi, mis praegu seotud rahaga, on raske teostada. Kaitseliidu juures aga eriti, sest seal on kõik vabatahtlikult end rakendanud kodumaa kaitseks. Kui siia veel lisada majanduslik kulu, siis on karta leigenemist.

Kuid just seisukohast, et seisukorda kergendada, ma tahangi kõnelda.

Alul oldi nobedad riietusega: lasti teha ülikonnad paremast kalevist. Iseäranis linnades. Maalt oma riietes tundsid nagu natuke piinlikkust nende ees.

Kuid tulid õppused ja paremate riiete omanikud olid peagi halvast seisukorras. Lihtsalt ei pidanud vastu. Nüüd on näha, et iga mees otsib niisugust riiet, mis vastupidav, kuna ühekordse ilu peale vähe rõhku pannakse.

Kuid väga suurel osal maakaitselehtlastest ei ole veel riietust — ühtlast.

Kuidas sellest üle saada?

Nagu tegelik elu on näidanud, tuleb riietuses olla praktiline. Siin jääb siis üle endale riide muretsemine, mis tuleks odavam. Kõige praktilisema ja odavama riide saame siiski maalt, — oma lamba villast. Ja väga nägusa.

Kaitseliidu riietuse värviks on kaitsevärv — roheline. Seda värvi oskab iga perenaine kodus valmistada ja riiet sellega ise värvida. Koduriidest valmistatud ülikond, mis õmmeldud kaitseliidu vormis, tuleb seega odavam kui ükski teine riie. Ühtlasi on selle riidega võimalik maal öiendada muidki asju, sest eest kinnine frentš laseb end kanda igal pool. Ja kui riie juba vanem, on ta töö juures kõlbulik. Seega ei ole kaitseliidu vormi valmistamine erikuludega seotud, vaid käib igapäevase riietuse hulka.

Muidugi ei taheta esialgu algust teha. Igaüks ootab ja vaatab, kuidas välja tuleb. Kui teisele see passib hästi, siis lastakse endale teha. Niiviisi siis — tarvilik on eeskuj.

Praegu on pea igas vallas kutsutud ellu naiskaitseliitlaste organisatsioonid. Meeste riietus kuulaks ka nagu nende ülesannete hulka. Tehku mõni eelarve ja ühtlasi ka esimene ülikond maal koetud ja värvitud kõige odavamast riidest. Pange tähele, see leiab igal pool järeletegijaid!

Niiviisi saame lühikese aja ja vaevaga vähese kuluga hästiriietatud kaitseliitlaste pere. See on tarvilik ühtlase töö juures õppustel, esinemistel kui ka enesetunde pärast.

Ega või öelda, et linnakaitseliitlased ka kõik oleksid riietega varustatud. Kaugeltki mitte! Nende riietumine on keerulisem, sest siin ei ole materjali enda käest võtta, vaid kõik tuleb selgerahaga lunastada.

Praegu on riietuse peale küll vähe rõhku pandud, kuid õppused nõuavad korralikku riietamist, eriti talvel. Kaitseliitlased on oma kulu üht ja teist ostnud, kuid kohalikud korraldused peaksid siin kogusummas ostmise peale rohkem rõhku panema.

A. P.

KAITSE KODU KIRIAKAST

Olen kaitseliitlane ja soovin endale keskmise-kaliibrilist automaatpüstolit osta. Palun teatada, kelle käest ja missugusel teel võin revolvri hoidmise ja kandmise loa saada? Malevlane S.

„Riigi Teatajas“ nr. 135/136 — 1925. a. avaldatud vabariigi valitsuse poolt 3. juulil 1925. a. vastuvõetud määruse põhjal antakse kaitseliitlastele sõjaväes tarvitusel olevate vintpüsside

ja iga süsteemi automaatpüstolite ning revolvrite hoidmiseks ja kandmiseks load välja kaitseleidi ülema korraldusel maleva pealiku poolt. Tuleb teil pöörduda kohaliku maleva pealiku poole, kes ostmiseks loa välja annab ja revolvri hoidmiseks ja kandmiseks selle kaitseleidi liikme-kaarti sisse kannab.

Iga kaitseleidlase kohuseks

on „Kaitse Kodu!“ levitamine, teemale uute tellijate ja lugejate juure võitmine ning sisulise kaastöö tegemine.

Naljad.

Auväärilisus.

— Kuidas te rivis julgete mind naerda, reamees Jönksmann?!

— Mina ei naernud teid, härra leitnant!

— Ärge yaletage! Midagi muud naeruväärset teil siin ju pole!

Viies käsk.

Juhan Mokkmanni, „seitsmenda päeva pähade“ usulahku kuuluvat noorsõdurit hammustab kirp. Vaga noormees algab kirbujahiti. Lõpuks on saak käes. Haarab selle ettevaatlikult kahe sõrme vahele ja laseb ta aknast välja hüpata.

„Miks sa teda ära ei tapa?“ küsib teine sõdur.

„Võimatu,“ vastas Mokkmann. Kirjutatud on: sina ei pea inimese verd valama... Ja ta kuppis mind vähemalt pool tundi, enne kui sain ta kinni napsata.“

Vabadus.

Kommunistlik kõneleja miitingul: „Seltsimehed! Meil on nüüd vabadus! Seltsimehed, nüüd võib igaüks teha, mis ta tahab. Ja ei tee ta seda mitte, siis sunnitakse teda selleks!...“

Muudatus asjaoludes.

„Nüüd pole Eestis enam ühtki salaorganisatsioon!“

„Aga miks?“

„Ka naised lubatakse ligi.“

Informatsioon.

Turist: „Kas on sündinud selles linnas ka suuri mehi?“

Juht: „Ei, minu härra, ainult väikesi lapsi...“

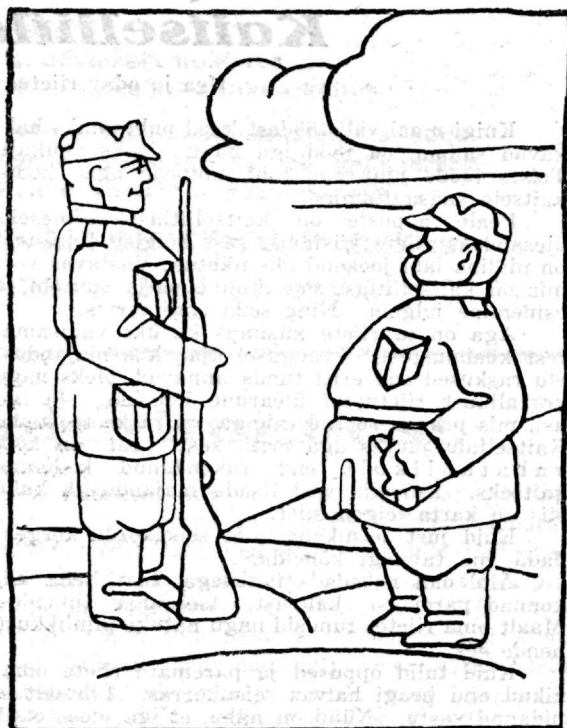
Püha otsekoheus.

„Reamees Põnkberg, mis tuleb siis teha, kui vaenlane algab pealetungi.“

„Pidada seda teravasti silmas...“

„Rumalus! Tuli avada!“

„Selle on vaenlane avanud juba varem.“

Sport teeb saledaks. Kompaniipealik (taktikalistel õppustel tüsedale malevlasele): „Pakkmann, et teist kord püssikandja saaks, peate tingimata hakkama sporti harrastama!“

„Just nii, herra pealik. Olen isegi kaalunud, kas ma ei peaks hakkama kirjamarke koguma.“

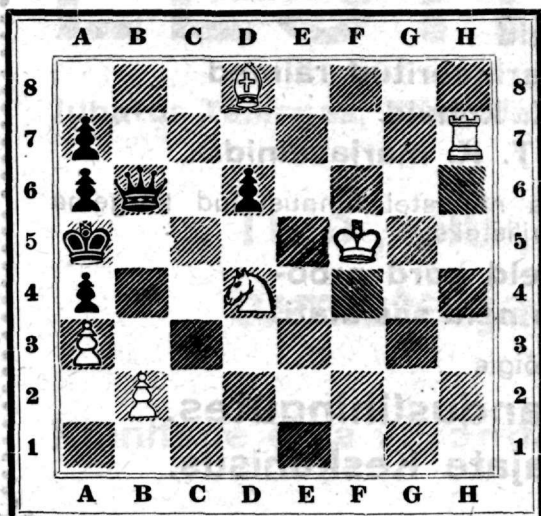
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 45.

Kokku seadnud Peeter Karp (Hagudis).
„Kaitse Kodu“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: Kf5, Vh7, Od8, Rd4, Ea3 ja b2.

Mustad: Ka5, Lb6, Ea4, a6, a7 ja d6.

Valged algavad ja annavad matt k a h e
sammuga.

Lahendusi palutakse saata järgmisel aadressil:
Tallinn, Narva mnt. 26, krt. 6, A. Burmeister.

A. Burmeistri ülesande nr. 41 lahendus.

1. Le1—f2. Oa7 : f2,
2. d6—d7 annab matt.

1. (Le1—f2), Kf4—e5,
2. f3—f4 annab matt.

1. (Le1—f2), ükskõik,
2. Lf2—h2 annab matt.

M. Grünfeldi ülesande nr. 42 lahendus.

1. Rd7—e5, Od4 : e5,
2. Lh4—b4 annab matt.

1. (Rd7—e5), Kd4—c5,
2. Lh4—e7 annab matt.

1. (Rd7—e5), Kd4 : e5,
2. Lh4—f4 annab matt.

1. (Rd7—e5), Od4—c5,
2. Re5—f7 annab matt.

Õiged lahendused ülesannetele nr. 41 ja nr. 42
saatsid: B. Kärner, E. Riisk, V. Mikenas ja
stud techn. V. Tepaks (Tallinnast), G. ja A. Veh-
tersteinid (Vändrast), Martin Villemson (Pärnust).

O. Zimmermann,

sadulsepa- ja peenenaha-
töötetehas ja -kauplus,

TARTUS,

Suurturg nr. 4, telefon 5-90

OSAKONNAD:

Tallinn, Harju tän. nr. 34

Pärnu, RÜÜtli tän. nr. 41

Soovitab suures valikus:

reisitarbeid nahast ja rii-
dest, naisterahva käekotte,
rahataskuid, kooliranitsaid,
aktimappe, trakse, inglise
ja vene hobuserilistu, sadu-
:: laid ja koeratarbeid. :::

**Moodsaid mööbleid,
mis teid rahuldavad**

Soovitame laost:

magadistoa-, söögitoa-,
kabineti-, saali-, nahk-
mööbleid.

Palume külastada meie
l a d u vabrik u juures.

MÖÖBLIVABRIK**A | S. „MASSOPRODUKT“**

S. Tartu mnt. nr. 61-d, kõnetr. 18-96.

Jõulu mõnu on täielik,

kui teie laual ei puudu

E. T. K. kilud

E. T. K. sprotid

E. T. K. sardiinid

E. T. K. marineeritud räimed

E. T. K. kohvid

E. T. K. marjaveinid.

Need kaubad on iga aasta kodumaa näitustel tunnustatud kõrgema auhinna väärilisteks.

Kes neid toiduaineid kord proovinud, see tarvitab neid siis alati.

Müügil kõigis

tarvitajate- ja majandusühingutes.

Pealadu: **Eesti Tarvitajate Keskühisus.**

P. K. „ESTONIA“

on vanem, suurem ja täiesti kindlal jalal seisev puhtühistegeline piimaühingute keskühisus Eestis. Tema omakapitalid ulatuvad üle **50.000.000** marga ja liikmete-piimaühingute arv kuni **200**, s. o. rohkem, kui $\frac{2}{3}$ tervest kodumaa piimaühingute arvust.

P. K. „Estonia“ eksporteerib otsekohe ilma vahetalitajateta **60%** kogu võitoodangust. Sellepärast ongi arusaadav, miks „Estonia“ maksab alati või eest kõrgemat hinda kui suudavad teised ekspordöörid, sest suurema läbikäigu juures on ärikulude protsent alati väiksem. Peale võiekspordi varustab P. K. „Estonia“ piimatalitusi igasuguste paremate kodu- ja välismaa vabrikute toodetega, nagu piimatööstussiseseadetega, mitmesuguste vajalikkude masinate ja aparaatidega ning nende tagavaraosadega. P. K. „Estonia“ ladudest on alati saada kõrgeväärtusega piimatööstustarbeid: soola, võipaberit, värvi j. n. e.

Karjapidajatele muretseb „Estonia“ igasuguseid jõutoite kindla toiteväärtusega ja madalate hindadega.

Jga piimaühingu tegelane ja iga karjapidaja teab, et Põllumajandusline

Keskühisus „Estonia“

asub Tallinnas, Jaani tänaval nr. 6.

KINNITUS-AKTSIA-SELTS EESTI LLOID

Juhatus Tallinnas, Pikk tän. 11. Kõnetraadid: 6-24, 17-03.

Tule-, elu-, õnnetusjuh-
tumiste ja veokinnitus.

Kinnitage oma varandust ja elu, kuni veel aeg.

TALLINNA KREDIIT PANK A.-S.

Aktiva. **Äriseis 31. oktoobril 1927.** **Passiva.**

Kassa ja arved teistes pankades Mk.	29.395.538.—	Aktsiakapital	Mk. 120 000.000.—
Väärtpaberid	3.089.521.—	Tagavarakapital	30.000.000.—
Välismaa raha ja vekslid välis- valuutas	27.225.467.—	Amortisatsioonkapital	25.600.000.—
Laenud	715.771.506.—	Ametnikkude abiandmise kassa kapital	2.252.966.—
Korrespondendid:		Hoiusummad	569.295.611.50
„Loro“ Mk. 13.670.957.—		Korrespondendid:	
„Nostro“ „ 73.973.377.—	87.644.344.—	„Loro“ Mk. 59.932.556.50	
Osakonnad	9.888.449.50	„Nostro“ „ 28.066.160.—	87.998.716.50
Garantiid ja akkreditiivid	207.520.442.—	Osakonnad	11.396.079.50
Liikumata varandus	111.400.000.—	Aval-kreeditorid	207.520.442.—
Teraskamber	3.000.000.—	Rediskont ja laenud teistes pankades	92.188.397.—
Makstud 0/00 ja komisjon	25.993.161.—	Saadud 0/00 ja komisjon	84.973.007.—
Kulud	14.726.278.—	Muud passivad	20.842.941.—
Muud aktivad	16.413.464.—		
	<u>Mk. 1.252.068.160.50</u>		<u>Mk. 1.252.068.160.50</u>

Juhatus.

Eesti Piimatööstuste Ühing „EPTÜ“

Tallinn, Lai tänn. 41 (ETK majas), telef. 20-91 ja 26-07.

Ühistegelise piimasaaduste väljaveo keskkorraldus.

Eksporteerib võid ja muid piimasaadusi, makstes kõrgemaid päevahindu.

Varustab piimatööstusi paremate piimatööstusmasinate ja igasuguste meiereitarvetega soodsatel maksutingimustel ja mõeldukate hindadega. Soovitab ka karjapidajatele paremaid piimaveo kanne, kurne j. n. e.

Annab piimatööstustele oma eriteadlaste läbi nõu ja juhatusi ja toetab neid laenu dega.

EPTÜ paneb suurt rõhku või kvaliteedi tõstmisele ja tema teenistuses seisavad paremad piimaasjanduse instruktorid

EPTÜ töötab täiesil ühistegelisel alusel ja seisab igapäevi piimaühisuste huvide teenistuses, seepärast saadavad piimaühisused oma või EPTÜ-le ja astuvad ka tema liikmeks.

MOE-, PUDU- JA PESUÄRI

VENNAD LEPP

Tartus, Kaubahoov nr. 2.

Telefon 4-81.

Alaliselt rikkalik valik:

triiksärke, kraesid, mansette, kaelasidemeid, siidkaelasalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester. ja naisler. pesu, võimlemistrikoosid, puuvillast ja villast trikoopesu, naisterahva villaseid koetud jakke ja veste, meesterahva veste, sviitreid, laste- ja spordikostüüme, pitse, pesatse ja kõiksuguseid moe-, pudu- ja pesukaupu.

Vihmavarje ja jalutuskeppe.

Villast lõnga rohkeis värves.

Käsitööniiite D. M. C. ja C. B. Laste saapaaid. Võimlemis- ja hommikkingi. Kalosse ja bofikuid. Iga sugune korralik auruga riide voltimine.

HINNAD VOISTLEMATA ODAVAD.

Müük suurel ja väikesel arvil.